

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.411.1.1.2025¹

**Pani
Monika Jurek
Wojewoda Opolski**

**Opolski Urząd Wojewódzki
ul. Piastowska 14, 45-082 Opole**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały Komisji Rozstrzygającej nr KOP-KOR.441.39.2026 z 26 lutego 2026 r., z uwzględnieniem sprostowania oczywistych omyłek pisarskich dokonanego 23 grudnia 2025 r. oraz reorganizacji NIK

**D/25/507 – Działania wybranych podmiotów publicznych w związku z powodzią
w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz pomocą poszkodowanym tym
zdarzeniem**

¹ Od 1 stycznia 2026 r. DWP.411.2.1.2026.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Opolski Urząd Wojewódzki ² , ul. Piastowska 14, 45-082 Opole
Kierownik jednostki kontrolowanej	Monika Jurek, Wojewoda Opolski ³ , od 20 grudnia 2023 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania związane z identyfikowaniem możliwości wystąpienia powodzi w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz reagowaniem na powódź. 2. Działania związane z pomocą finansową i rzeczową poszkodowanym powodzią.
Okres objęty kontrolą	Lata 2024-2025 (do 30 sierpnia), z uwzględnieniem faktów i dowodów sprzed tego okresu mających znaczenie dla badanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu ⁵
Kontroler	Tomasz Juskiewicz, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/74/2025 z 13 maja 2025 r. (akta kontroli str. 1-2, 2056-2057)

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Działania Wojewody, w związku z powodzią w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz pomocą poszkodowanym tym zdarzeniem, były co do zasady prawidłowe i rzetelne.

Aktywnie monitorowano sytuację meteorologiczną i hydrologiczną poprzedzającą zdarzenia z września 2024 r. Zorganizowana w Urzędzie struktura zarządzania kryzysowego miała zapewnioną odpowiednią obsadę kadrową i infrastrukturę, umożliwiającą nieprzerwaną łączność i zasilanie. Opracowane i zatwierdzone dokumenty dotyczące zarządzania kryzysowego ujmowały zagadnienia dotyczące ryzyka wystąpienia powodzi oraz określały katalog i system działań poszczególnych uczestników zarządzania kryzysowego w przypadku ziszczenia się tego zagrożenia. Diagnozując ww. ryzyko Wojewoda posiadała aktualne informacje dotyczące m.in.: stanu technicznego infrastruktury hydrotechnicznej, jej możliwości służących zabezpieczeniu

² Dalej: Urząd albo OUW.

³ Dalej: Wojewoda, także jako określenie nazwy organu administracji rządowej w województwie opolskim, bez powiązania z konkretną osobą sprawującą tę funkcję.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

⁵ Od 1 stycznia 2026 r. Wielkopolska Delegatura NIK w Poznaniu.

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

przeciwpowodziowemu oraz zagrożeniom mogącym powstać w wyniku ich awarii. W Urzędzie dysponowano też aktualną i udokumentowaną wiedzą, zarówno w zakresie przygotowania zaplecza logistycznego na wypadek wystąpienia powodzi na terenie województwa, jak również w kwestii dostępności i charakteru miejsc służących ewentualnej ewakuacji ludności z terenów zagrożonych lub dotkniętych powodzią. W OUW zapewniono przepływ informacji i ostrzeżeń dotyczących sytuacji na terenie województwa do jednostek samorządu terytorialnego i innych podmiotów zaangażowanych w zarządzanie kryzysowe. Nie wykorzystano jednak niektórych dostępnych narzędzi, aby o zaistniałej sytuacji informować opinię publiczną i zagrożonych mieszkańców, tj. nie ogłoszono stanów alarmowych pomimo ziszczenia się przesłanek przewidzianych w Wojewódzkim Planie Zarządzania Kryzysowego⁷ oraz nie rozesłano alertów Rządowego Centrum Bezpieczeństwa⁸ przy jednoczesnej wiedzy o stopniowo zwiększającym zrzućcie wody ze zbiornika Nysa, przekraczającym maksymalny, dopuszczalny poziom co mogło powodować zalanie pobliskich miejscowości. Podjęto natomiast prawidłowe i rzetelne działania zmierzające do zapewnienia stosownym podmiotom niezbędnych sił i środków oraz usunięcia braków sprzętowych. Występowano m.in. o wsparcie, zarówno do Agencji Rezerw Strategicznych, Sił Zbrojnych RP, jednostek samorządu terytorialnego i innych podmiotów z terenów nieobjętych powodzią.

Wojewoda prawidłowo i rzetelnie podejmowała działania na rzecz szybkiego pozyskania środków i niezwłocznej ich dystrybucji w celu walki z powodzią i usuwania jej skutków, w szczególności wsparcia osób nią poszkodowanych. Aktywnie zabiegała o pomoc dla poszkodowanych samorządów, wobec pojawiających się problemów w obsłudze wniosków i wypłacaniu środków mieszkańcom – zarówno w zakresie szacowania strat, jak również w zakresie braków kadrowych jednostek obsługujących. Procedowanie wniosków i sprawozdawczość odbywały się zgodnie z przekazanymi w tym zakresie wytycznymi.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania związane z identyfikowaniem możliwości wystąpienia powodzi w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz reagowaniem na powódź

Opis stanu faktycznego

1.1. Działania związane z identyfikowaniem możliwości wystąpienia powodzi w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r.

1.1.1. W okresie bezpośrednio poprzedzającym zdarzenia z września 2024 r. do OUW wpływały informacje i ostrzeżenia dotyczące sytuacji meteorologicznej i hydrologicznej na terenie województwa, w szczególności dotyczące obszarów

⁷ Zatwierdzony przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (dalej: Minister SWiA) 7 czerwca 2023 r. Dalej: WPZK albo Plan.

⁸ Dalej: RCB.

⁹ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

będących w górnym biegu rzek. Wpływ informacji w formie komunikatów, był odnotowywany w ewidencji informacji służby dyżurnej wskazującej również źródło tej informacji oraz podmioty którym ją przekazano. W oparciu o ww. komunikaty, sporządzano informacje dobowe zawierające m.in.: sytuację meteorologiczną (z ostrzeżeniami i prognozami) oraz hydrologiczną (z ostrzeżeniami i stanami wód), zdarzenia odnotowane i zapowiedziane, a także zakłócenia w systemach (energetycznym, paliwowym, gazowym, energii cieplnej, dostarczania wody). Ww. komunikaty i informacje były przekazywane zgodnie z przyjętymi procedurami zarządzania kryzysowego. I tak, do Urzędu:

- 11 września 2024 r. wpłynęło:

- ostrzeżenie meteorologiczne dotyczące intensywnych opadów deszczu (stopień 3), obejmujące teren całego województwa od godz. 03:00 12 września 2024 r. do godz. 07:00 16 września 2024 r.;
- ostrzeżenie hydrologiczne dotyczące wezbrania z przekroczeniem stanów alarmowych (stopień 3), obejmujące obszar zlewni dopływu Odry w obszarze Sudetów i Przedgórze Sudeckiego, zlewnie: Osobłogi, Nysy Kłodzkiej, górnego Bobru i Kwisy oraz Oławy, Ślęży, Bystrzycy i Kaczawy, od godz. 14:00 12 września 2024 r. do godz. 11:00 16 września 2024 r. oraz modyfikacja ww. ostrzeżenia w zakresie zwiększenia objętego nim obszaru;

- 12 września 2024 r. wpłynęło ostrzeżenie hydrologiczne dotyczące wezbrania z przekroczeniem stanów alarmowych (stopień 3), obejmujące obszar Proсна Góna, Liswarta, obowiązujące od godz. 14:00 12 września 2024 do godz. 11:00 16 września 2024 r. oraz ostrzeżenie hydrologiczne dotyczące wezbrania z przekroczeniem stanów alarmowych (stopień 3), obejmujące obszar: Odra od Chałup do Koźła, Olza od Cieszyńa do ujścia do Odry, Olza, Czadeczką, Ruda od zbiornika Rybnik do ujścia do Odry, Ruda, Bierawka, Kłodnica od zbiornika Dzierżno Duże do ujścia do Odry, Kłodnica, obowiązujące od godz. 20:00 12 września 2024 r. do godz. 11:00 16 września 2024 r.

Ponadto, 12 września 2024 r., w związku z ostrzeżeniem o burzach trzeciego stopnia RCB uruchomiło ALERT dla mieszkańców województwa, od godziny 08:00, Starosta Nyski ogłosił pogotowie przeciwpowodziowe dla wszystkich gmin powiatu nyskiego, we wszystkich powiatach województwa odbyły się posiedzenia powiatowych zespołów zarządzania kryzysowego. Powiaty potwierdziły gotowość do prowadzenia działań kryzysowych. W związku z wydanymi ostrzeżeniami, wzmocniono obsady stanowisk kierowania w powiatowych komendach Państwowej Straży Pożarnej¹⁰.

Zaplanowano działania w zakresie: przygotowania przeznaczonych do tego sił i środków dla zabezpieczenia nienalagicznych obiektów i miejsc wytypowanych jako zagrożonych; zlecenia samorządom przygotowania miejsc dla ludności potencjalnie ewakuowanej z zagrożonych terenów oraz dla dodatkowych sił ratowniczych spoza województwa; przemieszczenia sprzętu przeciwpowodziowego z magazynu wojewódzkiego na teren zagrożonych powiatów; wystąpienia z wnioskiem do Ministra Obrony Narodowej

¹⁰ Dalej: PSP.

o wydzielenie sił i środków Sił Zbrojnych RP do wsparcia administracji publicznej w sytuacji kryzysowej; dalszego monitorowania sytuacji i reagowania na pojawiające się negatywne zdarzenia.

Dnia 13 września 2024 r. o godzinie 5:00 poziom wód na stacjach wodowskazowych na terenie województwa utrzymywał się w strefie stanów średnich (stacje: Niemodlin rzeka Ścinawa Niemodlińska, Namysłów rzeka Widawa, Głucholazy rzeka Biała Głuchowska stan wysoki z tendencją rosnącą). Na stacjach wodowskazowych nie odnotowano również przekroczeń stanów ostrzegawczych i alarmowych.

(akta kontroli str. 1314-1317, 1320-1416)

W miarę pojawiających się kolejnych komunikatów o zagrożeniu meteorologicznym i hydrologicznym, podjęto następujące działania: dokonano przeglądu procedur i stanów magazynów przeciwpowodziowych, zwiększono stany osobowe Centrum Powiadamiania Ratunkowego i dyżurnych Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego¹¹, zwołano lub zaplanowano posiedzenia Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego¹² z udziałem przedstawicieli władz samorządowych, ustalono harmonogramy kolejnych spotkań ww. zespołów. Ponadto: rozpoczęto prowadzenie kampanii informacyjnych skierowanych do społeczeństwa, w tym poprzez lokalne media i regionalne systemy ostrzegania¹³; poinformowano operatorów infrastruktury krytycznej ds. energii i transportu o prognozowanym wystąpieniu od 13 do 15 września 2024 r. trudnych warunków hydrometeorologicznych na obszarze kraju, z prośbą o zapewnienie dostępności zespołów awaryjnych w sytuacji przerwania usług kluczowych dla ludności, a także do współpracy z administracją samorządową.

(akta kontroli str. 1314-1317, 1320-1374, 1417-1444)

1.1.2. W regulaminie organizacyjnym Urzędu¹⁴ przewidziano, że Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego¹⁵ dzielił się na: WCZK, Oddział Ochrony Ludności i Logistyki oraz Oddział Spraw Obronnych. WCZK przypisano zadania m.in. z zakresu: pełnienia całodobowego dyżuru w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego; współdziałania z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej; nadzoru nad funkcjonowaniem systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania ludności. Ponadto, były to zadania dotyczące: zapewnienia warunków służących koordynacji działań w razie zdarzeń o charakterze kryzysowym, w tym koordynacji prac związanych z organizacją systemu zarządzania kryzysowego, ze szczególnym uwzględnieniem utrzymania systemów i środków łączności w stałej gotowości do pracy; monitorowania, analizowania i prognozowania rozwoju zagrożeń na obszarze województwa; przetwarzania, sprawdzania i przekazywania odpowiednim służbom informacji

¹¹ Dalej: WCZK albo Centrum.

¹² Dalej: WZZK albo Zespół.

¹³ Dalej: RSO.

¹⁴ Przyjęty zarządzeniem Wojewody nr 2/21 z 7 stycznia 2021 r., ze zm. Dalej: Regulamin.

¹⁵ Dalej: WBiZK.

związanych z zagrożeniami; uruchamiania procedur na wypadek sytuacji kryzysowej.

WCZK realizowało też zadania z zakresu ochrony przeciwpowodziowej województwa, w szczególności: opracowywanie, uzgadnianie, wdrażanie oraz bieżącą aktualizację wojewódzkiego planu operacyjnego ochrony przed powodzią; dokonywanie i aktualizację oceny stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego województwa; wykonywanie czynności związanych z ogłoszeniem lub odwołaniem przez Wojewodę pogotowia i alarmu przeciwpowodziowego; współpracę z zarządcami wód i urządzeń hydrotechnicznych, a także z organami administracji publicznej w sprawach ochrony przeciwpowodziowej; monitorowanie sytuacji hydrometeorologicznej oraz dokonywanie analiz i prognoz tej sytuacji; realizowanie zadań wynikających z Prawa wodnego.

(akta kontroli str. 4-122)

W latach 2023-2025 (do 30 czerwca) pracownicy WBiZK brali udział w szkoleniach, obejmujących m.in.: doskonalenie wiedzy, umiejętności i procedur z zakresu zarządzania kryzysowego; posługiwanie się wieloplatformowym oprogramowaniem geoinformacyjnym, wykorzystywanym do zarządzania danymi geograficznymi, tworzenia własnych baz danych, wykonywania analiz przestrzennych oraz tworzenia map na potrzeby zarządzania kryzysowego; zmiany w hydrologicznej i meteorologicznej osłonie kraju; realizację zadań obronnych, zarządzania kryzysowego, ochrony ludności i obrony cywilnej. Ponadto dotyczyły one: nowych funkcjonalności najnowszej odsłony serwisu hydrologicznego HYDRO IMGW-PIB dla użytkowników systemu; teoretycznych i praktycznych aspektów z zakresu zarządzania kryzysowego, m.in. procedur reagowania kryzysowego, podejmowania decyzji oraz komunikacji w zarządzaniu kryzysowym; wzmocnienia odporności oraz zdolności do przeciwdziałaniu zagrożeniom na wszystkich szczeblach administracji rządowej i samorządowej.

(akta kontroli str. 123-125)

Pracownicy WBiZK byli wyposażeni w środki techniczne umożliwiające łączność i awaryjne zasilanie. Według stanu na 1 września 2024 r. posiadali m.in.: telefony stacjonarne i komórkowe GSM; stanowiska komputerowe i laptopy; radiotelefony cyfrowe (z konsolą dyspozytorską, stacjonarne i przenośne); systemy zdalnego sterowania radiotelefonem analogowym; radiotelefony przenośne analogowe; analogową stację bazową oraz cyfrową centralę do uruchamiania syren alarmowych; odbiorniki krótkofalowe, telefony VoIP¹⁶; System Niejawnej Poczty Internetowej OPAL¹⁷; urządzenia faksowe;; routery mobilne; zestawy do wideokonferencji. W maju 2025 r. OUW został doposażony w sprzęt bezpiecznej łączności mobilnej w ramach Systemu Komunikacji Rządowej – Zastrzeżone (SKR-Z) – laptopy i telefony komórkowe.

¹⁶ VOIP (Voice over Internet Protocol) "Głos przez protokół internetowy" – technologia umożliwiająca prowadzenie rozmów głosowych przez Internet.

¹⁷ Rządowy system zapewniający przesyłanie drogą elektroniczną, przy wykorzystaniu Internetu, informacji niejawnych o klauzuli „zastrzeżone” pomiędzy wszystkimi podmiotami administracji publicznej odpowiedzialnymi za zarządzanie kryzysowe.

W trakcie powodzi Urząd dysponował ponadto dziesięcioma zestawami STARLINK¹⁸ użyczonymi przez Instytut Łączności – Państwowy Instytut Badawczy za pośrednictwem Komendy Głównej PSP. Zastępca Dyrektora WBiZK wyjaśnił, że *ww. sprzęt był przeznaczony do zapewnienia łączności internetowej i zabezpieczenia dostępu do usług publicznych na terenach objętych powodzią*. Od 1 grudnia 2024 r.¹⁹ OUW włączył zestaw satelitarny STARLINK do stałego wyposażenia.

WBiZK, w swojej siedzibie, w przypadkach przerw w dostawach energii elektrycznej korzystał z zasilania awaryjnego zespołu prądotwórczego Urzędu. Ponadto, do dyspozycji w trakcie powodzi były cztery agregaty prądotwórcze. Zastępca Dyrektora WBiZK wyjaśnił, że w trakcie powodzi *zamówiono dwa komplety przenośnych (plecakowych) stacji zasilania wraz z przenośnymi panelami fotowoltaicznymi, w celu zapewnienia zasilania sprzętu komputerowego, systemów łączności satelitarnej, radiostacji itp. w warunkach terenowych*.

(akta kontroli str. 1318-1319, 1612-1622)

1.1.3. Celem WPZK było zapewnienie systemowego, skoordynowanego i efektywnego reagowania administracji publicznej województwa na wystąpienie zagrożeń oraz przytoczenie obowiązków poszczególnych podmiotów w zakresie realizacji zadań zarządzania kryzysowego. Plan miał mieć zastosowanie w każdej fazie zarządzania kryzysowego: zapobiegania sytuacjom kryzysowym, przygotowania do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwania ich skutków i odtworzenia zasobów i infrastruktury krytycznej.

Pismem z 7 czerwca 2023 r.²⁰, po formalnej i merytorycznej analizie dokonanej w Departamencie Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji²¹ oraz na podstawie opinii Dyrektora Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, Minister SWiA uznał, że WPZK: zawiera elementy określone w art. 5 ustawy z 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym²² oraz, co do zasady, został opracowany zgodnie z wytycznymi dla wojewódzkich planów zarządzania kryzysowego²³. Pozytywnie oceniono syntetyczną budowę WPZK oraz to, że ograniczono do niezbędnego minimum elementy opisowe, co pozwalało na szybkie i sprawne posługiwanie się dokumentem. Wskazano, że autorzy zadbali, aby *ww. plan spełniał kryterium funkcjonalności* co oznaczało, że miał on być użyteczny w sytuacji kryzysowej.

¹⁸ STARLINK to globalny system Internetu satelitarnego, który dostarcza szybkie łącza internetowe w odległych i trudno dostępnych miejscach na Ziemi za pomocą sieci satelitów na niskiej orbicie okołoziemskiej. System działa jako alternatywa dla tradycyjnych dostawców Internetu. Użytkownicy potrzebują anteny satelitarnej, która automatycznie śledzi i przełącza się między satelitami, aby zapewnić stabilne połączenie.

¹⁹ Umowa nr IŁ/DKPiWS/268/2024/OUW.I.174.2024 zawarta z ww. Instytutem Łączności – Państwowym Instytutem Badawczym.

²⁰ DOLiZK-ZK.5411.10.2023(6)

²¹ Dalej: MSWiA.

²² Dz. U. z 2023 r. poz. 122, ze zm., dalej: ustawa o zarządzaniu kryzysowym albo uozk.

²³ Określonymi zarządzeniem Ministra SWiA nr 16 z 20 kwietnia 2017 r.

W ww. piśmie wskazano również uwagi i rekomendacje do przyszłej aktualizacji Planu.

W WPZK ujęto realne zagrożenia dla województwa, przedstawiając ich charakterystykę. Zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego, opracowane w formie siatki bezpieczeństwa, zawarto w diagramie, określając podmiot wiodący oraz podmioty współpracujące w każdej fazie zarządzania kryzysowego dla danego zagrożenia. Wskazano moduły zadaniowe odnoszące się do zarządzania kryzysowego w fazie reagowania oraz odbudowy, sporządzone odrębnie dla każdego podmiotu. Na pierwszym miejscu w katalogu zagrożeń zdefiniowano powódź, przypisując jej wartość ryzyka „duże” uznając, że występowaniu dużych powodzi sprzyjają warunki meteorologiczne, topograficzne i kształt zlewni oraz układ sieci rzecznej. Wyróżniono rodzaje powodzi, tj. wezbrania: opadowe, roztopowe, zatorowe oraz lokalne podtopienia. Przywołano badania statyczne wskazujące na cykliczne występowanie na terenie województwa powodzi typu odpadowego i roztopowego, okresowo przybierających katastrofalne rozmiary, które mogły spowodować również katastrofę obiektów hydrotechnicznych piętrzących wodę (katastrofy budowlane). Zniszczenie zapór na zbiornikach retencyjnych mogło powodować powstanie obszarów katastrofalnych zatopień, przy czym wskazano, że w dolinie rzeki Nysa Kłodzka przerwanie zbiorników w Nysie i Otmuchowie miałyby spowodować katastrofalne skutki w określonych miejscowościach powiatów: nyskiego, opolskiego ziemskiego i brzeskiego. Podobnie, w dolinie rzeki Odry, zniszczenie zbiornika w Turawie mogłoby mieć konsekwencje w miejscowościach położonych na terenie powiatów opolskiego ziemskiego i opolskiego grodzkiego. W razie gwałtownego zrzutu wody należało liczyć się z gwałtownym podniesieniem poziomu wody w rzekach oraz ich niekontrolowanym wystąpieniem z brzegów: Nysy Kłodzkiej (na odcinku Otmuchów – ujście do Odry), Mała Panew _na odcinku Turawa – ujście do Odry) i Odry (na odcinku Opole-Wrocław). W razie maksymalnego zgromadzenia wody w zbiornikach retencyjnych istniało prawdopodobieństwo wystąpienia tzw. cofki na rzekach: Nysa Kłodzka, Biała Głuchołaska, Libawa, Mała Panew, co mogło doprowadzić do zalania dorzeczy tych rzek. Pomimo oddania do użytku w 2020 r. zbiornika Racibórz Dolny, istniało duże ryzyko przyboru wód oraz wylania Odry na odcinku Racibórz-Brzeg. W Planie podkreślono, że nieprzewidywalne, ciągłe zmiany pogodowe stwarzały stałe zagrożenie powodziowe. Wskazano ponadto, że obfite opady deszczu w Republice Czeskiej mogły być przyczyną podnoszenia się stanu wody, a w konsekwencji wezbrania powodziowego przy miejscowościach granicznych: Dziewiętlice, gmina Paczków (Vojtlovicki potok, w Polsce Świdna – dopływ Nysy Kłodzkiej, wpadająca do Jeziora Nyskiego); Zwanowice, gmina Otmuchów (rzeka Widna – wpływająca do zbiornika w Nysie); Głuchołazy (Bela w Czechach, w Polsce Biała Głuchołaska); Raclawice Śląskie, gmina Głogówek (Osoblaha, w Polsce Osobłoga); od m. Opawica, gmina Głubczyce, wzdłuż granicy do m. Wiechowice, gmina Branice (rzeka graniczna Opava). WPZK opisywał najważniejsze zbiorniki retencyjne województwa oraz ich parametry techniczne. Zbiorniki wodne Otmuchów - Nysa stanowiły kaskadową zabudowę rzeki Nysy Kłodzkiej, przy czym oba zbiorniki zostały zaliczone do I klasy budowli hydrotechnicznych. W zakresie zbiornika Otmuchów, Plan wskazywał, że po powodzi w lipcu 1997 roku wykonano remont przelewu w Ściborzu – jednego z największych zbiorników retencyjnych w Polsce

i największego na Nysie Kłodzkiej, mającego szczególne znaczenie dla terenów położonych nad ww., groźną w czasie wezbrań wód, rzeką, gdyż przed jego wybudowaniem tereny te były systematycznie przez nią zalewane. Plan opisywał, w zakresie zbiorników Otmuchów-Nysa i Nysa: usytuowanie i długości zbiorników, aspekty techniczne zapór, powierzchnię zlewni i ich przyrosty, pojemności zbiorników, urządzenia zrzutowe, przelewy powodziowe, kanał ulgi, poldery wspierające funkcjonowanie zalewu. Z kolei zbiornik wodny Turawa (Kompleks Jezior Turawskich) obejmował duży zbiornik i trzy mniejsze jeziora. W WPZK wskazano, że zbiornik wodny Racibórz to suchy zbiornik przeciwpowodziowy (polder) w dolinie Odry o powierzchni 2626 ha i pojemności maksymalnej 185 mln m³. Opis zawierał szczegóły dotyczące m.in.: zapory czołowej, zasięgu oddziaływania ochronnego (wraz z Polderem Buków), maksymalnego poziomu piętrzenia, całkowitej długości zapór ziemnych, normalnej i maksymalnej wielkości zrzutu i wydajności pompowni. Plan przewidywał, że możliwości zbiornika pozwolą zredukować falę powodziową: przy dysponowaniu 48-godzinną prognozą dopływu do zbiornika, z wielkości 3120 m³/s do 1538 m³/s; przy dysponowaniu 24-godzinną ww. prognozą, z wielkości 3120 m³/s do 1800 m³/s. Ponadto WPZK zawierał zestawienie zagrożenia katastrofalnymi zatopieniami w wyniku zniszczenia zbiorników wodnych, wskazujące dla każdego z ww. zbiorników jego: pojemność, wysokość piętrzenia wody, powierzchnię zalanych obszarów, liczbę zagrożonych miast i długość zalanych dróg. Dla przewidzianych w Planie pięciu polderów²⁴ wskazano m.in.: ich lokalizację (kilometry rzeki Odry – początek i koniec), brzeg rzeki, maksymalną rzędną zwierciadła wody oraz pojemność i powierzchnię polderu przy ww. rzędnej. Zakres obszarów zagrożonych zalaniem dla poszczególnych scenariuszy określono na mapach powodziowych.

W WPZK zdefiniowano również skutki zagrożenia dla ludności: bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia osób; negatywny wpływ na zdrowie psychiczne; okresowe utrudnienia w przemieszczaniu się; brak dostępu do żywności i wody pitnej; możliwą konieczność ewakuacji ludności; możliwy wzrost przestępczości o charakterze kryminalnym oraz zwiększoną liczbę przestępstw i wykroczeń pospolitych (kradzieże z włamaniem, rozboje, niszczenie mienia). Zagrożeniami dla gospodarki, mienia i infrastruktury były zniszczenia: hodowli i zbiorów gospodarstw rolnych; infrastruktury hydrotechnicznej; infrastruktury wytwarzania, przesyłu lub dystrybucji energii elektrycznej, ciepłowniczej; obiektów użyteczności publicznej, lokali mieszkalnych, miejsc pracy. Ponadto przewidziano zakłócenia w funkcjonowaniu systemów: łączności, teleinformatycznych, dystrybucyjnego paliw oraz możliwość istotnych skutków społecznych w postaci skokowego wzrostu bezrobocia, a także straty w dziedzictwie narodowym. Określono prawdopodobieństwo zalania części obiektów infrastruktury krytycznej oraz wskazano możliwe zniszczenia, a także degradację środowiska naturalnego i możliwość jego miejscowego skażenia w wyniku uszkodzenia instalacji, urządzeń technicznych i uwolnienia

²⁴ Obrowiec, Żelazna, Rybna-Stobrawa, Zwanowice, Brzezina.

szkodliwych substancji na obszarach, na których usytuowane są substancje i materiały niebezpieczne.

Plan zawierał także zestawienie sił i środków planowanych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych, obejmujące zarówno siły i środki Wojewody, jak również te pozostające w gestii innych podmiotów, możliwe do zadysponowania. Opracowano procedury realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego (Standardowe Procedury Operacyjne), schematy organizacji: łączności między podmiotami realizującymi zadania; monitorowania zagrożeń, ostrzegania i alarmowania; informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek zagrożeń; ewakuacji z terenów zagrożonych; ratownictwa, opieki medycznej, pomocy społecznej oraz psychologicznej.

(akta kontroli str. 486-1313)

Zastępca Dyrektora WBiZK wyjaśnił, że *w latach 2023-2025 Wojewoda nie wydawał zaleceń do powiatowych planów zarządzania kryzysowego w zakresie zagrożenia powodziowego, ponieważ nie zaistniały ku temu przesłanki takie jak wydanie po 2017 r. nowych wytycznych MSWiA do wojewódzkich planów zarządzania kryzysowego lub dokonanie zmian w dokumentacji powodziowej, np. w planie operacyjnym ochrony przed powodzią dla województwa opolskiego, które wymagałyby opracowania zaleceń.*

(akta kontroli str. 1612-1622)

Zgodnie z art. 22 pkt 3 ustawy z 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie²⁵, Wojewoda dokonała oceny stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego województwa²⁶ oraz opracowała plan operacyjny ochrony przed powodzią.

„Plan operacyjny ochrony przed powodzią województwa opolskiego”²⁷ był jednym z narzędzi Wojewody w sytuacji wystąpienia zagrożenia powodziowego oraz stanowił zbiór danych i informacji niezbędnych w procesie decyzyjnym. Zastępca Dyrektora WBiZK wyjaśnił, że *treść Planu była wypadkową informacji uzyskanych od Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, wewnętrznych analiz, danych historycznych oraz opracowań naukowych.* Plan Operacyjny szczegółowo przedstawiał: charakterystykę dorzecza Odry, wraz ze zbiornikami retencyjnymi oddziałującymi na obszar województwa (w tym czeskimi oraz spoza województwa); wykaz polderów; zagrożenia powodziowe na terenie

²⁵ Dz. U. z 2025 r. poz. 428, dalej: ustawa o wojewodzie.

²⁶ Który został szerzej opisany w punkcie 1.1.5 niniejszego wystąpienia.

²⁷ Zatwierdzony przez Wojewodę 29 lutego 2024 r., aktualizowany: 26 marca 2024 r. w zakresie danych kontaktowych do Z-cy Dyrektora ds. Ochrony przed Powodzią i Suszą RZGW; 12 kwietnia 2024 r. w zakresie danych kontaktowych do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (dalej: RZGW) Poznań i podległych jednostek; 15 kwietnia 2024 r. w zakresie danych kontaktowych do RZGW Wrocław i podległych jednostek; 22 kwietnia 2024 r. w zakresie danych kontaktowych do RZGW Gliwice i podległych jednostek; 7 maja 2024 r. w zakresie danych kontaktowych do Z-cy Dyrektora ds. Ochrony przed Powodzią i Suszą RZGW; 7 czerwca 2024 r. w zakresie danych kontaktowych do starostów i Prezydenta Miasta Opola; 17 czerwca 2024 r. w rozdziale 3.2 po wyodrębnieniu w strukturze organizacyjnej Urzędu Wydziału Zdrowia i Wydziału Polityki Społecznej; 31 grudnia 2024 r. w rozdziale 2.4 w zakresie stanu technicznego budowli hydrotechnicznych; 5 lutego 2025 r. w zakresie danych kontaktowych jednostek organizacyjnych RZGW administrujących na terenie województwa; dalej: Plan Operacyjny albo PO.

województwa; budowle hydrotechniczne, których awaria stwarzała zagrożenie; rys historyczny katastrofalnych powodzi na Odrze; stan techniczny budowli hydrotechnicznych; słabe punkty ochrony przeciwpowodziowej. Wykaz zbiorników istniejących na terenie województwa zawierał informacje o: ich przeznaczeniu, lokalizacji, administratorze, pojemności całkowitej przy maksymalnym poziomie piętrzenia oraz dozwolonym odpływie dla zbiorników: Turawa, Kozielno, Otmuchów, Nysa i Nowaki.

Scenariusze powodziowe wskazywały możliwe zagrożenia dla obszarów, mających miejsce przy określonych natężeniach przepływów, stanów wodowskazów oraz rzędnych zwierciadła wody. I tak, PO przewidywał:

a) dla powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego

- przy natężeniu przepływu na wodowskazie Miedonia do 644 m³/s i stanie wodowskazowym do 700 cm, zagrożenie powodziowe nie miało występować, a możliwemu pogorszeniu miał ulegać stan obwałowania po prawej stronie Odry, Bierawa – Dziergowice – Księża Łąka;
- przy natężeniu przepływu do 1420 m³/s i stanie wodowskazowym do 850 cm (przy czym do stanu wodowskazowego 800 cm istniała możliwość obrony), mogły zostać zalane określone miejscowości, woda dotrzeć do nasypu obwodnicy południowej Kędzierzyna-Koźła, zalać oczyszczalnię ścieków i zacząć występować poniżej Kanału Gliwickiego do drogi Kłodnica-Januszowice;
- przy natężeniu przepływu wynoszącym 1420 m³/s i stanie wodowskazowym powyżej 850 cm, zalaniu miała ulec cała prawa strona obwałowania Odry wraz z osiedlem Kłodnica (do czasu wykonania wału Podlesie-Przewóz) oraz lewa strona aż do miejscowości Stradunia przy jednoczesnej, możliwej obronie miejscowości Landzmierni-Bełk.

b) dla powiatu krapkowickiego

- przy natężeniu przepływu do 699 m³/s i stanie wodowskazowym do 700 cm pojawiało się zagrożenie miejscowości Chorula, przy zachowaniu przejezdności drogi w kierunku na Otmęt;
- przy natężeniu przepływu do 1420 m³/s i stanie wodowskazowym do 850 cm droga Otmęt-Krapkowice miała stać się nieprzejezdna, możliwe miało być też wystąpienie wody w części miejscowości Stradunia, Chorula i Malnia, zalanie około 20 gospodarstw domowych, przy jednoczesnej obronie oczyszczalni ścieków w Zdzeszowicach;
- przy natężeniu przepływu do 1420 m³/s i stanie wodowskazowym przekraczającym 850 cm (do stanu 850 cm istniała możliwość obrony miejscowości po lewej stronie obwałowania), zalaniu miała ulec lewa strona obwałowania Odry od Żużeli do Żywocic, powyżej 900 cm również ul. Kozielska oraz dolna część Żywocic, zagrożone miały być cztery kolejne miejscowości,

po przekroczeniu 950 cm woda miała przelewać się przez koronę wału po obu stronach Odry.

c) dla powiatu opolskiego

- przy natężeniu przepływu do 457 m³/s i stanie wodowskazowym do 600 cm zagrożenie powodziowe nie występowało, po przekroczeniu stanu 700 cm nastąpić miało zalanie polderu Żelazna;

- przy natężeniu przepływu do 1080 m³/s i stanie wodowskazowym do 800 cm zagrożone stawały się miejscowości: Kąty Opolskie, Przywory, Żelazna, Niewodniki, Narok, Otok, istniało ryzyko cofki na Małej Panwi i wysokie prawdopodobieństwo przerwania wału w Boguszytach;

- przy natężeniu przepływu 2500 m³/s i stanie wodowskazowym powyżej 950 cm miało zostać zalanych całkowicie lub częściowo 17 miejscowości, kurniki w Czarnowásach, a wał Dąbrówka-Winów miał zostać przerwany.

d) dla Miasta Opole

- przy natężeniu przepływu do 475 m³/s i stanie wodowskazowym do 600 cm zagrożenie powodziowe nie miało występować, natomiast po osiągnięciu stanu 715 cm miała zostać zalana północna obwodnica Opola;

- przy natężeniu przepływu do 1080 m³/s i stanie wodowskazowym do 800 cm miała zachodzić konieczność obrony portu oraz części dzielnicy Metalchem, występująca na Małej Panwi cofka miała powodować zagrożenia dla dzielnic Czarnowásy i Borki, częściowemu zalaniu miały ulec budynki w Groszowicach;

- przy natężeniu przepływu 2500 m³/s i stanie wodowskazowym przekraczającym 950 cm miały ulec zalaniu dzielnice Metalchem, Ostrówek (wzdłuż Odry), Zakrzów (prawa strona, aż do ulicy Partyzanckiej).

e) dla powiatu brzeskiego

- przy natężeniu przepływu do 475 m³/s i stanie wodowskazowym do 600 cm nie miało wystąpić zagrożenie powodziowe;

- przy natężeniu przepływu do 758 m³/s i stanie wodowskazowym do 720 cm miało wystąpić zagrożenie dla ulicy Oławskiej (przy stanie powyżej 630 cm na wodowskazie Brzeg);

- przy natężeniu przepływu do 1080 m³/s i stanie wodowskazowym przekraczającym 950 cm miała ulec zalaniu cała ulica Oławska (powyżej 730 cm), zagrożone miały być miejscowości Prędocin, Wronów oraz Lipki.

W części operacyjnej PO wskazano m.in.: kompetencje, rolę i zadania Wojewody w przypadku wystąpienia zagrożenia powodziowego i w czasie powodzi, definiując go jako podmiot wiodący, czyli organ, który ze względu na zakres kompetencji realizuje zadania kluczowe dla skuteczności działań w danej fazie zarządzania kryzysowego, najczęściej we współpracy z innymi organami i instytucjami szczebla równorzędnego lub niższego, niepodporządkowanymi pod względem służbowym. Według postanowień Planu Operacyjnego, rolę podmiotu wiodącego było *monitorowanie zagrożenia i inicjowanie działań właściwych dla tej fazy zarządzania kryzysowego oraz koordynowanie przedsięwzięć wykonywanych przez podmioty współpracujące*. W ramach działania systemu zarządzania kryzysowego Wojewoda miał współpracować z organami rządowej administracji zespolonej w województwie, w tym z kierownikami zespolonych służb i inspekcji, organami niezespolonej administracji rządowej oraz

jednostkami samorządu terytorialnego. Zadaniem WZZK, będącego organem pomocniczym, miało być wspieranie prac Wojewody w zakresie wykonywania zadań zarządzania kryzysowego na terenie województwa.

Wojewoda, podczas zagrożenia powodziowego lub wystąpienia powodzi, miał podejmować m.in. następujące działania: pozyskiwać, analizować i przekazywać informację o zagrożeniu na terenie województwa; uruchamiać Zespół, powołać jego skład, ustalić miejsce pracy, określić typ pracy; organizować współdziałanie organów administracji publicznej, określając zadania, precyzując sposób współpracy oraz kierując działaniami; uruchamiać system ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniach na terenie województwa; zorganizować proces komunikacji społecznej, system informowania o ofiarach, powodzi, osobach rannych i poszkodowanych, system wsparcia psychologicznego dla osób poszkodowanych w wyniku powodzi i bliskich członków służb ratowniczych. Ponadto miał: wnioskować o użycie pododdziałów lub oddziałów Sił Zbrojnych RP do wsparcia działań w sytuacji wystąpienia powodzi na terenie województwa, a także ich odwołania; wnioskować do Rady Ministrów o wprowadzenie stanu klęski żywiołowej na obszarze województwa; uruchamiać zasoby materiałowe Wojewódzkiej Bazy Magazynowo-Warsztatowej Sprzętu Obrony Cywilnej²⁸; wspierać w ewakuacji jednostki samorządu terytorialnego; podejmować działania w celu refundacji strat w wyniku klęski żywiołowej. W ramach opracowanych modułów zadaniowych Plan Operacyjny wskazywał: treść zadania, wykonawcę, uczestników, warunki operacyjne realizacji zadania, przedsięwzięcia do wykonania w jego ramach, koncepcje działania, informacje dla ludności, wsparcie ze strony innych instytucji, budżet zadania oraz podstawy prawne działania. Uszczegółowienie zadań wskazano w ramach opracowanych standardowych procedur operacyjnych wskazujących m.in.: zdarzenie na wejściu, na wyjściu i katalog przedsięwzięć.

(akta kontroli str. 155-326)

Plan ewakuacji (przyjęcia) ludności II stopnia województwa opolskiego, opracowany przed 23 kwietnia 2022 r., został aktualizowany w II kwartale 2024 r. w zakresie zamieszczonych w nim danych ewakuacyjnych, tj. m.in. wskazanych obszarów wraz z liczbą mieszkańców przewidzianych do ewakuacji, miejsc przyjęcia (zakwaterowania), środków transportu itp.²⁹. Ww. Plan ewakuacji był dokumentem zawierającym procedury określające, kiedy oraz w jaki sposób Wojewoda koordynuje ewakuację na terenie województwa w związku z wystąpieniem sytuacji kryzysowych. W tomie 2 tego planu przedstawiono

²⁸ Dalej: Baza Magazynowa.

²⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin (Dz.U. nr 96 poz. 850), stanowiące podstawę do opracowywania planów ewakuacji przestało obowiązywać 23 kwietnia 2022 r., wraz z uchyleniem podstawy prawnej jego wydania, tj. ustawy z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2021 r. poz. 372, ze zm.). Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia mienia (Dz.U. poz. 765), które weszło w życie 26 czerwca 2025 r., wydano jako akt wykonawczy do obowiązującej od 1 stycznia 2025 r. ustawy z 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz.U. 2024 poz. 1907).

zestawienie liczbowe ewakuowanej/przyjmowanej ludności z poszczególnych powiatów z podaniem rejonów rozmieszczenia.

(akta kontroli str. 327-485, 1612-1622)

1.1.4. Zgodnie z art. 165 ust. 2 ustawy z 20 lipca 2017 r. Prawo wodne³⁰ Wojewoda wyposażyła i utrzymywała wojewódzki magazyn przeciwpowodziowy. W Bazie Magazynowej był składowany niezbędny sprzęt i materiały przeznaczone do wykorzystania w bezpośredniej akcji przeciwpowodziowej i usuwania jej skutków oraz innych działań związanych z: zarządzaniem kryzysowym, ochroną ludności i ochroną cywilną. Magazyn powodziowy nie był wyodrębnioną jednostką, zarówno fizycznie jak i ewidencyjnie, w związku z czym ewidencja ta była prowadzona w ramach ewidencji środków trwałych Urzędu. Weryfikacja stanu Bazy Magazynowej była przeprowadzana corocznie, w ramach inwentaryzacji składników majątkowych OUW, a dokumentacja obrotu magazynowego zawierała przyjęcia, rozchody i wypożyczenia sprzętu. W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono niedoborów.

(akta kontroli str. 1596-1607)

1.1.5. Informacje dotyczącą stanu technicznego znajdującej się na terenie województwa infrastruktury hydrotechnicznej zawarto w dokumencie „Ocena zabezpieczenia przeciwpowodziowego województwa opolskiego”³¹. Przedstawiono stan obwałowań rzek województwa według kryterium stanu technicznego, tj. w wykazując długości w stanie dobrym – 278,746 km (67,18%), zadowalającym – 113,581 km (27,38%), niedostatecznym – 22,574 km (5,44%) oraz kryterium bezpieczeństwa, tj. wykazując niezagrożające bezpieczeństwu – 320,798 km (77,32%), mogące zagrażać bezpieczeństwu – 71,800 km (17,31%), zagrażające bezpieczeństwu – 22,303 km (5,38%). Ww. kryteria odniesiono również do wałów odrzańskich – najdłuższych w województwie oraz wskazano obwałowania polderu Żelazna, będące w przebudowie i niepodlegające ocenie. Wśród wałów sklasyfikowanych jako zagrażające bezpieczeństwu trzy odcinki obwałowań o łącznej długości 6,403 km były w stanie zadowalającym, a trzy odcinki o łącznej długości 15,900 km były w stanie niedostatecznym.

Oceniono, że w zdecydowanej większości przypadków zły stan techniczny obwałowań był spowodowany ich wiekiem oraz niewykonywaniem zaleceń pokontrolnych. Niektóre odcinki wymagały podwyższenia rzędnych koron, poszerzenia rozstawu podstawy wału czy zapewnienia prawidłowego nachylenia skarp, które będą zgodne z obecnymi standardami budowy obiektów chroniących obszar przed powodzią. Najczęściej występującymi nieprawidłowościami były: nadmierne zadrzewienie i zakrzewienie korpusu wału, znaczące zadrzewienie międzywału, a także nieregularne wymiary geometryczne części wału lub całego jego odcinka. Podkreślono, że podstawowa konserwacja obwałowań, poprzez koszenie i utrzymanie wałów wolnych od zakrzewienia i drzew, powinna być realizowana cyklicznie przez zarządców budowli. Bardziej złożone zalecenia wymagające dużych nakładów finansowych nie zawsze były wykonywane na bieżąco, dlatego te same nieprawidłowości występowały w obiektach przez kilka lat. Wskazano, że w celu utrzymania stanu

³⁰ Dz. U. z 2025 r. poz. 960, dalej: Prawo wodne.

³¹ Stan na 31 grudnia 2023 r.

zadowalającego obwałowań konieczne byłoby usunięcie zdecydowanej większości stwierdzonych nieprawidłowości. Dla niewielkiej liczby obiektów hydrotechnicznych nie przeprowadzono okresowych kontroli stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa. W takiej sytuacji przyjęto ostatnią znaną ocenę dla danego obiektu.

Wśród obwałowań istotnych z punktu widzenia zabezpieczenia przeciwpowodziowego, zakwalifikowanych jako zagrażające bezpieczeństwu województwa, zdecydowaną większość stanowiły obiekty stare, przedwojenne. Najczęstszą przyczyną złego stanu bezpieczeństwa obwałowań była zbyt niska korona wału lub brak odpowiedniego zagęszczenia korpusu. Jednocześnie wskazano, że odcinki wałów, które zostały zakwalifikowane jako „niezagrażające bezpieczeństwu z uwagami”, podczas długotrwałego wezbrania, mogą stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa dla terenów przyległych. W ocenie podano też, że *dla „[...] ponad połowy protokołów dotyczących stanu technicznego obwałowań w województwie opolskim brakowało informacji na temat bezpieczeństwa wałów w punkcie „6.5 Ocena stanu technicznego” protokołów oraz w 95% z tych protokołów w punkcie „6.1 Stwierdzono następujące nieprawidłowości” nie odnotowano nieprawidłowości. Dla tych obwałowań dane dotyczące bezpieczeństwa zostały przyjęte za rok poprzedni 2022 r.”.*

Przeprowadzono ocenę stanu technicznego obiektów stale piętrzących wodę według klasyfikacji: dobry, dostateczny, niedostateczny. Wskazano, że eksploatacja obiektów stale piętrzących wodę, pomimo stosunkowo dużej liczby obiektów w stanie dostatecznym i niedostatecznym, w większości mogła odbywać się zgodnie z instrukcjami. W ocenie podano też, że zgodnie z protokołami oceny okresowej na obszarze województwa cztery budowle stale piętrzące wody stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa³².

Ponadto, w ramach oceny stanu technicznego 13 zbiorników retencyjnych wskazano, że siedem zapór czołowych było w stanie dobrym, cztery w stanie dostatecznym, a dwie w stanie nieodpowiednim (Kozielno i Turawa). Właściwe prowadzenie gospodarki wodnej na zbiornikach retencyjnych pozwalało na skuteczne zmniejszenie zagrożenia powodziowego w czasie wezbrań na rzekach, a także ograniczenie strat, które występują w okresach suszy. Zapora czołowa zbiornika Kozielno była w stanie nieodpowiednim ze względu na niezmiennie od lat utrzymujące się podwyższone wskazania piezometrów³³, zniszczenie ubezpieczeń siatkowo-kamiennych oraz wyerodowany brzeg obrzeża północnego. Obserwowano ponadto osiadanie zapory czołowej w przekroju PP-X. Pomimo wykazanych nieprawidłowości obiekt ten uznano za nadający się do dalszego użytkowania. W najgorszym stanie technicznym zapory czołowej zbiornika Turawa była zasuwa zachodnia upustu dennego, która posiadała największe ślady zużycia, korozji oraz ubytków materiałowych. Elementy nośne były w znacznym stopniu przekorodowane oraz posiadały znaczne ubytki materiałowe oraz mniejsze przekroje. Pomimo zalecenia

³² Dwa jazy na rzece Biała Głucholaska w mieście Nowy Świętów, jaz na rzece Ścinawa Niemodlińska w mieście Korfantów, śluza mała na stopniu wodnym Zwanowice na Odrze w gminie Skarbimierz (obiekt jest wyłączony z użytkowania).

³³ Hydrogeologiczny otwór obserwacyjny – urządzenie służące m.in. do pomiaru wysokości ciśnienia piezometrycznego w określonym punkcie warstwy wodonośnej.

z poprzedniej kontroli rocznej o wymianie zasuw zachodniej, nie została ona wymieniona. W ocenie uznano, że dalsze wykorzystanie urządzenia w tym stanie stwarza zagrożenie katastrofą. Na dzień przeprowadzenia kontroli przez nadzór budowlany nie stwierdzono jednoznacznie, czy zaporą czołową zbiornika Turawa nadaje się do dalszego bezpiecznego użytkowania. Pozostałe zbiorniki retencyjne znajdujące się na obszarze województwa nie zagrażały bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu, a urządzenia wchodzące w ich skład działały prawidłowo.

W ww. ocenie wskazano ponadto działania niezbędne w celu poprawienia ochrony przeciwpowodziowej, względem wałów, budowli piętrzących, polderów i zbiorników oraz osłony przeciwpowodziowej. Podkreślono konieczność dalszej poprawy stanu technicznego obwałowań i infrastruktury hydrotechnicznej. Uznano, że stan oceny ochrony przeciwpowodziowej na terenie województwa poprawi się wraz z zakończeniem wszystkich rozpoczętych inwestycji i usunięciu wykrytych nieprawidłowości w już istniejących urządzeniach wodnych.

(akta kontroli str. 131-154)

Wojewoda wyjaśniła, że *wiedza o stanie technicznym urządzeń hydrotechnicznych na terenie województwa jest pozyskiwana z bieżącej wymiany informacji pomiędzy WCZK i właściwymi RZGW (w ramach obowiązującego obiegu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego) oraz protokołów oceny okresowej stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa obiektów hydrotechnicznych znajdujących się na terenie województwa administrowanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie³⁴, według stanu na dzień 31 grudnia każdego roku, w szczególności obiektów stale oraz okresowo piętrzących wodę a także obwałowań wraz z wykazami tych obiektów.*

(akta kontroli str. 1985-1989)

Ponadto Wojewoda wyjaśniła, że *realizując swoje ustawowe zadania, Wojewoda Opolski, poprzez Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego³⁵, podejmował działania w zakresie kontroli stanu technicznego budowli hydrotechnicznych. WINB, działając zgodnie ze swoimi kompetencjami, a także w oparciu o przepisy prawa budowlanego³⁶, m.in. art. 70 ust. 2, otrzymywał i analizował od właściwego RZGW kopie protokołów z okresowej kontroli obiektów, które mogłyby spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia bądź środowiska, a w szczególności katastrofę budowlaną. Na podstawie powyższych materiałów WINB przeprowadził w roku 2024 kontrole stanu utrzymania określonych obiektów hydrotechnicznych: prawostronnego wału rzeki Odry w km 87+000 – 87+000 (w m. Stare Koźle, gmina Bierawa, powiat kędzierzyńsko-kozielski); zbiornika Wodnego Turawa (budowla przelewowo-upustowa); muru stanowiącego umocnienie kanału zlokalizowanego przy elektrowni wodnej w Krapkowicach; lewostronnego wału rzeki Opawy w km 65+000 – 66+500 (m. Bliszczycze, gmina Branice, powiat głubczycki); lewostronnego wału rzeki Nysy Kłodzkiej w km 4+000 – 11+300 (m. Wronów, Lewin Brzeski, gmina Lewin Brzeski, powiat brzeski); wału rzeki Nysy Kłodzkiej w km 14+000 – 26+700 (m. Stroszowice, Radoszowice, gmina Lewin Brzeski i gmina Niemodlin,*

³⁴ Dalej: Wody Polskie.

³⁵ Dalej: WINB.

³⁶ Ustawa z 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2025 r. poz. 418, ze zm.).

powiat brzeski/opolski); wału rzeki Nysy Kłodzkiej w km 15+000 – 22+500 (m. Kantorowice, Michałów, gmina Lewin Brzeski i gmina Olszanka, powiat brzeski). Należy wspomnieć, że w 2020 r. przeprowadzono kontrolę utrzymania zapory czołowej zbiornika wodnego Otmuchów w km. 75+800 rz. Nysa Kłodzka. W tym samym roku wydano decyzję w sprawie nieodpowiedniego stanu technicznego zapory. Pomimo tego, że przedmiotowy zbiornik w trakcie powodzi w 2024 r. był remontowany, przejął część fali powodziowej. Należy zaznaczyć, że WINB również w bieżącym roku (tj. 2025 r.) przeprowadzał kontrole utrzymania oraz wydawał decyzje i postanowienia w zakresie urządzeń hydrotechnicznych na obszarze województwa opolskiego, obejmując nimi: jaz zlokalizowany na rzece Mała Panew w km 67 +840 (m. Żędowice, gmina Zawadzkie); prawostronny wał rzeki Kamienicy w km 2+000 – 5+400 (m. Niwnica, Konradowa, gmina Nysa, powiat nyski); lewostronny wał rzeki Kamienicy w km 2+000 – 5+400 (m. Niwnica, Konradowa, gmina Nysa, powiat nyski); elektrownia Wodna Kopin na rz. Odrze w km 185+100 (m. Zwanowice, gmina Brzeg, powiat opolski); zapora czołowa Zbiornika Kozielno na rz. Nysie Kłodzkiej w km 90+527 (powiat nyski, ząbkowicki, gminy: Paczków, Kamieniec Ząbkowicki). Ponadto, w 2025 r., WINB wydał dziesięć decyzji i postanowień w przedmiocie infrastruktury hydrotechnicznej: decyzja utrzymanie jazu na rz. Prosna (m. Bezula); postanowienie dot. ekspertyzy wału przeciwpowodziowego rz. Odry w km 87+000 - 87+000 (Stare Koźle); decyzja dot. utrzymania muru oporowego kanału w Krapkowicach w km 0+279,98; postanowienie dot. ekspertyzy Kanału Bielawka w Nysie; decyzja dot. utrzymania kanału Bielawa (uchylona przez GINB³⁷); postanowienie dot. ekspertyzy wału Opawy w km 65+000-66+500; decyzja dot. wału przeciwpowodziowego Nysy Kłodzkiej w m. Wronów w km 4+000 do 11+300; postanowienie dot. ekspertyzy w sprawie wału lewobrzeżnego rz. Nysy Kłodzkiej w km 15+000-22+500 (m. Kantorowice-Michałów); postanowienie dot. ekspertyzy w sprawie nieodpowiedniego stanu technicznego prawostronnego wału rzeki Kamienicy w km 2+000 – 5+400 (m. Wyszków Śląski, gmina Nysa, powiat nyski); postanowienie dot. ekspertyzy sprawie nieodpowiedniego stanu technicznego lewostronnego wału rzeki Kamienicy w km 2+000 – 5+400 (m. Niwnica, Konradowa, gmina Nysa, powiat nyski). Mając na względzie powyższe, Wojewoda Opolski podejmował zatem działania w zakresie poprawy stanu technicznego infrastruktury hydrotechnicznej znajdującej się na terenie województwa opolskiego. Jednakże należy dodać, że awarie budowli hydrotechnicznych mogą wystąpić niezależnie od prowadzonych działań nadzorczych i kontrolnych, gdyż wynikają one często z czynników losowych, eksploatacyjnych czy naturalnych procesów przyrodniczych, na które organy administracji publicznej nie mają bezpośredniego wpływu.

(akta kontroli str. 2058-2064)

1.2. Działania związane z reagowaniem na powódź w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r.

1.2.1. W trakcie działań powodziowych wykorzystywano postanowienia WPZK oraz Planu Operacyjnego. W ramach prowadzonych działań uruchomiono między innymi Moduły Zadaniowe i Standardowe Procedury Operacyjne³⁸:

³⁷ Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego.

³⁸ Dalej odpowiednio: MZ i SPO.

- MZ.I.1 – Pozyskiwanie, analizowanie i przekazywanie informacji o sytuacji na terenie województwa,
- MZ.I.2 – Zwoływanie posiedzenia wojewódzkiego Zespołu,
- MZ.I.3 – Uruchamianie i monitorowanie realizacji zadań zawartych m. in. w:
 - WPZK oraz – stosownie do rodzaju zagrożenia – innych planach, w tym:
 - Planie Operacyjnym.
- MZ.I.4 – Zorganizowanie współdziałania wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej w województwie oraz kierowanie ich działalnością w zakresie zapobiegania zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia oraz zagrożeniom środowiska naturalnego, bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego, ochrony praw obywatelskich oraz zwalczania i usuwania skutków zdarzeń, w tym pomocy społecznej poszkodowanym,
- MZ.I.5 – Uruchomienie systemu ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniu na terenie województwa oraz personelu własnego urzędu,
- MZ.I.6 – Zorganizowanie procesu komunikacji społecznej,
- MZ.I.10 – Wnioskowanie o użycie pododdziałów lub oddziałów Sił Zbrojnych RP do wsparcia działań w sytuacji kryzysowej na terenie województwa,
- MZ.I.11 – Wnioskowanie do Rady Ministrów o wprowadzenie stanu klęski żywiołowej,
- MZ.I.12 – Wnioskowanie do właściwego organu o dodatkowe środki finansowe na potrzeby reagowania/odbudowy podmiotów zaangażowanych w sytuacji kryzysowej,
- PRP-1 – Procedura uruchamiania rezerw strategicznych,
- SPO-1 – Uruchamianie zasobów materiałowych Bazy Magazynowej w sytuacji kryzysowej,
- SPO-5 – Wsparcie ewakuacji dla jednostek samorządu terytorialnego,
- SPO-7 – Obieg informacji pomiędzy krajowymi organami i strukturami zarządzania kryzysowego,
- SPO-15 – Podjęcie działań w zakresie wsparcia poszkodowanych w wyniku klęski żywiołowej.

(akta kontroli str. 155-326)

1.2.2. WCZK, zarówno w fazie poprzedzającej powódź jak i w trakcie jej trwania, realizowało zadania z zakresu zarządzania kryzysowego zgodnie z procedurami zawartymi w WPZK oraz Planie Operacyjnym. W ramach podjętych działań wykonywano m.in. następujące przedsięwzięcia:

- w trybie pilnym przekazywano (drogą mailową) ostrzeżenia oraz komunikaty meteorologiczne i hydrologiczne do jednostek samorządu terytorialnego (poziomu powiatu i gminy), organów administracji zespolonej i niezespolonej, mediów oraz instytucji współpracujących w zakresie zarządzania kryzysowego. Do osób wskazanych do kontaktu w gminach

- i powiatach, wiadomości dodatkowo były przesyłane za pośrednictwem platformy do wysyłki masowej wiadomości tekstowych,
- w RSO niezwłocznie umieszczano komunikaty o przewidywanym zagrożeniu,
 - ustalono z RCB, że od 11 września 2024 r. ALERTy RCB informujące o intensywnych opadach deszczu i możliwych podtopieniach będą wysyłane codziennie do momentu ustania zagrożenia,
 - na bieżąco monitorowano i analizowano sytuację powodziową w województwie, a także zasilano informacyjnie elementy zarządzania kryzysowego oraz podmioty wspierające i wykonujące zadania na rzecz walki z powodzią,
 - dostarczano dla Zespołu niezbędne informacje dotyczące aktualnego stanu bezpieczeństwa,
 - zapewniono współdziałanie z podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, poszukiwawcze i humanitarne,
 - gromadzono i przetwarzano informacje dotyczące infrastruktury krytycznej zlokalizowanej na terenie województwa,
 - analizowano potrzeby jednostek samorządu terytorialnego i wnioskowano do Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych w zakresie wsparcia materiałowego i logistycznego w działaniach przeciwpowodziowych oraz z zakresu odbudowy,
 - obsługiwano i koordynowano realizację wniosków jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wsparcia materiałowego z zasobów Bazy Magazynowej.

(akta kontroli str. 155-326, 486-1313)

Wojewoda wyjaśniła, że jako organ właściwy w zakresie zarządzania kryzysowego na terenie województwa opolskiego, zapewniła bieżące monitorowanie sytuacji oraz utrzymanie świadomości sytuacyjnej w odniesieniu do rozwoju zagrożenia powodziowego m.in. w oparciu o zawarte w Wojewódzkim Planie Zarządzania Kryzysowego w części II, pkt 1 „Zadania w zakresie monitorowania zagrożeń” i „Współdziałaniu organów administracji publicznej w warunkach sytuacji kryzysowej oraz podczas stanu klęski żywiołowej”. Informacje napływające z jednostek samorządu terytorialnego, służb, inspekcji i straży były na bieżąco analizowane i przekazywane właściwym organom oraz podmiotom odpowiedzialnym za działania operacyjne. Na obszarze województwa opolskiego administrowały trzy RZGW – w Gliwicach, Wrocławiu i Poznaniu, a współpraca z tymi podmiotami odbywała się w sposób ciągły. Istotnym było, aby informacje dotyczące np. planowanej pracy zbiorników, sytuacji hydrologicznej czy stwierdzonych awarii urządzeń hydrotechnicznych były przekazywane w trybie natychmiastowym do WCZK i zasilają proces informacyjno-decyzyjny Wojewody Opolskiego. Warto podkreślić, że bazując na dotychczasowych doświadczeniach, przyjmowanie założeń i ustalanie sztywnych, cyklicznych godzin przesyłania raportów (np. co 6 lub 12 godzin), szczególnie w trakcie zmiennej i nieprzewidywalnej sytuacji kryzysowej nie usprawni systemu obiegu informacji i nie zwiększy jego efektywności. Dynamiczny charakter niekorzystnych zjawisk atmosferycznych wymusza system raportowania oparty na rzetelnej, kompletnej, jasnej i niezwłocznie przesłanej informacji, która daje

możliwość szybkiej oceny sytuacji, predykcji i podjęcia działań adekwatnych do skali zagrożenia.

Podjęcie działań w kierunku systemowego pozyskiwania danych o planowanej pracy zbiorników (w tym zbiorników „suchych”) w określonej perspektywie czasowej (z uwzględnieniem komunikowania ewentualnych zmian w tym zakresie, na skutek dynamicznego charakteru zjawiska powodzi i nieprzewidzianego wcześniej jej przebiegu), sprzyjałoby zapewnieniu świadomości sytuacyjnej, wdrożeniu scenariuszy reagowania oraz alokacji sił i środków w celu przeciwdziałania powodzi lub jej skutkom.

(akta kontroli str. 2058-2064)

Wojewoda wyjaśniła, że *potrzeby jednostek samorządu terytorialnego analizowano pod kątem składanych zapotrzebowań w odniesieniu do posiadanych zasobów sprzętowo-materiałowych w Bazie Magazynowej i zasadności zapotrzebowania.* W celu właściwej koordynacji i obsługi ww. potrzeb powołano spośród pracowników WBiZK grupę operacyjną, działającą całodobowo w 12-godzinnych dyżurach, która po zgłoszeniu analizowała możliwość i zasadność realizacji wniosku, następnie podejmowała decyzje w zakresie udzielenia wsparcia – wydawała odpowiednie dyspozycje magazynowe i uzgadniała sposób i termin odbioru. Wojewoda wyjaśniła, że *ww. uzgodnienia odbywały się w większości telefonicznie.* WBiZK otrzymał wsparcie od urzędów wojewódzkich: pomorskiego, kujawsko-pomorskiego, wielkopolskiego, mazowieckiego, świętokrzyskiego, małopolskiego oraz Wód Polskich.

Zgłaszane zapotrzebowania dotyczyły przede wszystkim: środków walki z wznoszącą się wodą (worki, piasek, ładowarki, plandeki, rękawy, zapory, łopaty), ochrony indywidualnej osób biorących udział w akcji (płaszcz, peleryny, obuwie, latarki, rękawice, wodery); ewakuacji i transportu (łódzie, pontony, amfibie, śmigłowiec); warunków socjalnych (woda pitna, śpiwory, koce, łóżka polowe, namioty, kontenery mieszkalne, posiłki); agregatów prądotwórczych, sprzętu oświetleniowego; sprzętu do usuwania skutków powodzi (pompy, osuszacze, nagrzewnice, miotły, łopaty, big-bagi, taczki, kombinezony ochrony biologicznej, kontenery na śmieci, ciężarówki, koparki, myjki, środki czystości).

(akta kontroli str. 1718-1816, 1962-1974)

Wojewoda uczestniczyła 14 i 15 września 2024 r. w pracach powiatowych zespołów zarządzania kryzysowego oraz wizytowała tereny dotknięte powodzią. Dnia 15 września 2024 r. wystąpiła z wnioskiem o wprowadzenie stanu klęski żywiołowej na terenie powiatów: głubczyckiego, nyskiego i prudnickiego oraz na terenie gminy Strzeleczyki w powiecie krapkowickim. Następnego dnia odbyło się posiedzenie WZZK, na którym podkreślono konieczność zapewnienia koordynacji działań w zakresie pomocy humanitarnej dla mieszkańców terenów dotkniętych powodzią oraz wyznaczenia w OUW koordynatora tej pomocy do współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Opolskiego. Podobne posiedzenia odbywały się 17 i 20 września 2024 r., w ich trakcie poruszano m.in. kwestie: gospodarowania zasobami Sił Zbrojnych RP przeznaczonymi do działań powodziowych; praw i obowiązków starostów, prezydentów, burmistrzów/wójtów w trakcie stanu klęski żywiołowej; wyznaczenia w Opolskim Kuratorium Oświaty koordynatora pomocy dla szkół, które uległy zalaniu

podczas powodzi. Wojewódzkie Centrum Dystrybucji Pomocy³⁹, tzw. HUB przeładunkowy rozpoczęło swoją działalność z inicjatywy Wojewody 19 września 2024 r. w Centrum Wystawienniczo-Kongresowym w Opolu. Po 27 września zmieniono lokalizację WCDP i przeniesiono jego działalność na ul. Północną w Opolu. Dzięki wsparciu Marszałka Województwa Opolskiego oraz lokalnych przedsiębiorców, Centrum przyjmowało dary, takie jak: żywność, woda, odzież, środki czystości, chemia gospodarcza, środki higieniczne, karma dla zwierząt oraz sprzęty i narzędzia do usuwania skutków powodzi. Do pomocy w dystrybucji ww. darów zaangażowały się również organizacje pozarządowe, PSP i Ochotnicza Straż Pożarna⁴⁰ oraz wolontariusze. Żołnierze 10 Opolskiej Brygady Logistycznej i Wojsk Obrony Terytorialnej, wspólnie zabezpieczali teren i świadczyli pomoc całą dobę.

(akta kontroli str. 1417-1444)

Siły i środki, którymi dysponowała Wojewoda nie były wystarczające i adekwatne do zaistniałej sytuacji. W związku z tym, działając w oparciu o art. 25 ust. 1 ustawy o zarządzaniu kryzysowym występowano do Ministra Obrony Narodowej z wnioskami o przekazanie pododdziałów/oddziałów Sił Zbrojnych RP do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego. W okresie od 11 do 16 września 2024 r. złożono pięć wniosków, a od 17 września do 31 października 2024 r. – 66.

(akta kontroli str. 1417-1444)

Współpraca z Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowym Instytutem Badawczym była realizowana przez OUW w trybie ciągłym według ustalonych standardów. Zaistniała sytuacja kryzysowa zintensyfikowała częstotliwość wymiany informacji. Ww. Instytut przekazywał WCZK następujące informacje:

- prognozy niebezpiecznych zjawisk,
- prognozy pogody na 48, 72 i 120 godzin,
- komunikaty meteorologiczne,
- ostrzeżenia meteorologiczne i hydrologiczne – wszystkie te cztery tirety dla województwa,
- komunikaty hydrologiczne dotyczące przekroczenia stanów umownych w zlewni górnej i środkowej Odry,
- prognozy hydrologiczne dla podstawowych i dodatkowych profili osłony hydrologicznej w dorzeczu górnej i środkowej Odry,
- prognoz przejścia fali wezbraniowej na Odrze i Nysie Kłodzkiej,
- prognoz fali wezbraniowej dla Nysy Kłodzkiej przy odpływie ze zbiornika Nysa utrzymującego się na poziomie 1000 m³/s.

(akta kontroli str. 1417-1444)

Na obszarze województwa administrowały trzy RZGW – w Gliwicach, Wrocławiu i w Poznaniu, jako jednostki organizacyjne Wód Polskich. Współpraca odbywała

³⁹ Dalej: WCDP.

⁴⁰ Dalej: OSP.

się w sposób ciągły. Na bieżąco RZGW przekazywały do WCZK informacje na temat:

- planowanej pracy zbiorników⁴¹ w szczególności planowanych zrzutów wody⁴²,
- informacje o sytuacji hydrologicznej na terenie administrowania,
- wprowadzenia dyżurów przeciwpowodziowych RZGW,
- przekazania informacji na temat potencjalnego zalania miejscowości po zwiększeniu odpływu ze zbiornika Nysa do 600 m³/s,
- rozszczelnienia na zbiorniku Topola⁴³ i bezpieczeństwa gminy Paczków,
- koordynacji działań prowadzonych przez Siły Zbrojne RP.

(akta kontroli str. 1375-1416, 1417-1444)

1.2.3. Wojewoda na posiedzeniu WZZK 15 września 2024 r. wydała polecenie wystąpienia do MSWiA z wnioskiem o wprowadzenie stanu klęski żywiołowej na terenie powiatów: głubczyckiego, nyskiego i prudnickiego oraz na terenie gminy Strzeleczy w powiecie krapkowickim.

(akta kontroli str. 1329-1374)

Rozporządzenie Rady Ministrów z 16 września 2024 r. w sprawie wprowadzenia stanu klęski żywiołowej na obszarze części województwa dolnośląskiego, opolskiego oraz śląskiego⁴⁴, w czasie obowiązywania tego stanu dopuszczało stosowanie ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela: obowiązku opróżnienia lub zabezpieczenia lokali mieszkalnych bądź innych pomieszczeń; nakazu ewakuacji w ustalonym czasie z określonych miejsc, obszarów i obiektów; nakazu lub zakazu przebywania w określonych miejscach i obiektach oraz na określonych obszarach; nakazu lub zakazu określonego sposobu przemieszczania się. W związku z rozwojem sytuacji powodziowej Rada Ministrów znowelizowała ww. rozporządzenie⁴⁵ dodając przepisy dotyczące obowiązku stosowania określonych środków zapewniających ochronę środowiska – w zakresie zbierania, transportu lub przetwarzania odpadów pochodzących z obszarów wskazanych i obejmujących stan klęski żywiołowej.

Dyrektor Biura Wojewody wyjaśnił m.in., że *OUW opublikował szereg obwieszczeń Wojewody informujących ludność o wprowadzeniu stanu klęski żywiołowej oraz o objęciu tym stanem kolejnych powiatów. Materiały były publikowane na stronie Urzędu, udostępnianie w mediach społecznościowych oraz przekazywane mediom w trakcie udzielanych wywiadów i organizowanych konferencji, jak również*

⁴¹ M.in.: Nysa, Dzierżno Duże, Dzierżno Małe, Turawa, Rybnik i Racibórz Dolny – stany wody, dopływy, odpływy i planowane zmiany.

⁴² Informacje o zrzutach były przekazywane do WCZK z krótkim, często półgodzinnym wyprzedzeniem przed ich realizacją. Niezwłocznie przesyłano je do powiatowych centrów zarządzania kryzysowego (dalej także: PCZK).

⁴³ Informację o prawdopodobnym rozszczelnieniu uzyskano telefonicznie 16 września 2024 r. o godzinie 10:33, przekazano ją do PSP o 10:39. O godzinie 12:35 Centrum Operacyjne RZGW Wrocław przekazało wiadomość o „niekontrolowanym rozszczelnieniu”, którą przesłano o 10:39 do PCZK w: Brzegu, Nysie, Opolu oraz Urzędu Miasta w Paczkowie. O godzinie 17:56 Centrum Operacyjne przesłało informację dotyczącą zakończenia ewakuacji mieszkańców z terenu miejscowości Paczków, zgodnie z zarządzeniem Burmistrza tej Gminy (nr 67/2024).

⁴⁴ Dz.U. z 2024 poz. 1395, ze zm.

⁴⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z 28 września 2024 r. w sprawie wprowadzenia stanu klęski żywiołowej na obszarze części województwa dolnośląskiego oraz lubuskiego (Dz.U. z 2024 poz. 1435, ze zm.).

w ramach posiedzeń sztabów kryzysowych transmitowanych na żywo przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów. Dodał, że regularnie też rozsyłano do mediów oraz publikowano raporty pogodowe i hydrologiczne – na stronie OUW i w mediach społecznościowych – nawet trzy, cztery razy dziennie informując m.in. o: stanie wód, zagrożeniach powodziowych, działaniach służb ratunkowych, ogłoszonych pogotowiach i alarmach, wezwaniach do ewakuacji.

Dyrektor Wydziału Prawnego i Nadzoru Urzędu wyjaśnił, że ograniczenia praw i wolności w związku z wprowadzeniem stanu klęski żywiołowej sprawdzały się w praktyce i były przestrzegane. Koordynowane przez Wojewodę służby nie odnotowały konieczności egzekwowania ograniczeń ani incydentów ich nieprzestrzegania. Nie zostały stwierdzone sytuacje, które wymagałyby wprowadzenia innych ograniczeń, niż wynikające z samego faktu zaistnienia i ogłoszenia stanu klęski żywiołowej. Wskazanych wyżej sytuacji i potrzeb nie zgłaszały również współpracujące z Wojewodą jednostki samorządu terytorialnego.

Wojewoda wyjaśniła, że ww. ograniczenia: przyczyniły się do usprawnienia działań operacyjnych służb ratowniczych i porządkowych oraz ułatwienia procedur związanych z walką z żywiołem i usuwaniem jego skutków; umożliwiły nakładanie obowiązków i wydawanie wiążących poleceń m.in. obywatelom w zakresie prowadzonej ewakuacji, co było kluczowe w zaistniałej sytuacji kryzysowej; skutecznie przeciwdziałały przejeżdżaniu pojazdami, wykonywaniu prac i robót przez osoby nieuprawnione na wałach przeciwpowodziowych; zapobiegały "turystyce" na tych wałach. Ponadto doprowadziły do: zaangażowania dużej ilości sił i środków przeznaczonych do transportu odpadów popowodziowych, organizowania doraźnego ich magazynowania; bieżącego przetwarzania nadprogramowych mas odpadów; usprawnienia procedur ich przyjmowania do instalacji. Wojewoda dodała, że wprowadzone ograniczenia miały potencjał usprawnienia podejmowanych działań, których głównym celem było niesienie pomocy poszkodowanym, ochrona życia i zdrowia ludzi oraz ich mienia, a także środowiska naturalnego.

(akta kontroli str. 1553-1595)

Odnosząc się do kwestii wprowadzenia stanu klęski żywiołowej Wojewoda wyjaśniła, że w zaistniałej sytuacji Wojewoda Opolski nie wydawał rozporządzeń na podstawie art. 23 ust. 1 pkt 3 ustawy z 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej⁴⁶ w celu wprowadzenia niezbędnych ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela, o których mowa w art. 21 i art. 22., w granicach dopuszczonych rozporządzeniem Rady Ministrów, gdyż podejmowane działania w ramach obowiązujących przepisów okazały się wystarczające do zapewnienia bezpieczeństwa ludności oraz ochrony mienia. Sytuacja powodziowa była na bieżąco monitorowana, a wszystkie służby odpowiedzialne za reagowanie kryzysowe działały w sposób skoordynowany i adekwatny do zagrożenia. Nie wystąpiły przesłanki wskazujące na konieczność wprowadzenia nadzwyczajnych środków, które mogłyby skutkować ingerencją w konstytucyjnie chronione prawa i wolności obywateli. Celem działań Wojewody było zapewnienie skutecznej ochrony życia, zdrowia i mienia mieszkańców przy

⁴⁶ Dz. U. z 2025 r. poz. 112, dalej: ustawa o stanie klęski żywiołowej albo uoskż.

jednoczesnym zachowaniu zasady proporcjonalności oraz poszanowania praw jednostki.

(akta kontroli str. 2058-2064)

Do OUW nie wpłynęły skargi, wnioski ani petycje związane z wprowadzeniem i sposobem wdrożenia stanu klęski żywiołowej. Jedyna skarga związana z powodzią we wrześniu 2024 r. dotyczyła sposobu przekazywania oraz treści informacji związanych z kulminacyjną falą powodziową w Opolu. W październiku i listopadzie 2024 r. do Urzędu wpłynęły interwencje od producentów rolnych z terenu Miasta Opola, z zapytaniami dotyczącymi przyczyn nieogłoszenia stanu klęski żywiołowej na jego terenie.

(akta kontroli str. 1556-1595)

1.2.4. Wojewoda, w okresie objętym kontrolą, nie wydawała poleceń w trybie art. 25 ust. 1 ustawy o wojewodzie.

(akta kontroli str. 1596-1607)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pomimo przekazanych do Urzędu informacji o grożących niebezpieczeństwach, nie zostały podjęte niektóre możliwe i uzasadnione okolicznościami działania, przewidziane w ramach zarządzania kryzysowego, w zakresie ostrzegania mieszkańców województwa albo jego części o stanie zagrożenia – co nie było rzetelne. NIK dostrzega jednocześnie, że informacje te były udostępniane odpowiednim służbom:

1.1. W trakcie powodzi we wrześniu 2024 r. Wojewoda nie ogłosiła stanu pogotowia i alarmu powodziowego pomimo przekroczenia stanów ostrzegawczych i alarmowych dotyczących poziomu wód na terenie obejmującym więcej niż dwa powiaty województwa. Zgodnie z art. 22 pkt 3 ustawy o wojewodzie, wojewoda m.in. ogłasza i odwołuje pogotowie i alarm przeciwpowodziowy, a w myśl postanowień WPZK dotyczących ostrzegania i alarmowania o zagrożeniach wynikających ze zjawisk hydrometeorologicznych (str. 162., Moduł zadaniowy nr I.1. pkt IV, Informowanie ludności) w przypadku m.in. wystąpienia takiego zagrożenia na obszarze co najmniej dwóch powiatów należało wprowadzić odpowiednio pogotowie albo alarm przeciwpowodziowy. Przedmiotowe stany wystąpiły odpowiednio 13 i 14 września 2024 r.⁴⁷

(akta kontroli str. 1990-1998)

Wojewoda wyjaśniła m.in., że *pogotowia i alarmy powodziowe były wprowadzane przez wójtów, burmistrzów, prezydentów i starostów⁴⁸, adekwatnie do zaistniałej sytuacji. Przyjęty model postępowania był wypadkową niekorzystnej i dynamicznie*

⁴⁷ Starosta Nyski, 12 września 2024 r., ogłosił od godziny 18:00 pogotowie przeciwpowodziowe dla wszystkich gmin powiatu nyskiego, a 13 września 2024 r. od godz. 11:00, Starosta Prudnicki ogłosił pogotowie przeciwpowodziowe dla gmin: Biała, Głogówek, Lubrza, Prudnik.

Starosta Nyski, 13 września 2024 r., ogłosił od godziny 18:00 alarm przeciwpowodziowy dla powiatu nyskiego, a 14 września 2024 r. od godz. 01:30, Starosta Prudnicki ogłosił alarm przeciwpowodziowy dla gmin: Biała, Głogówek, Lubrza, Prudnik.

⁴⁸ Na podstawie odpowiednio art. 31a ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) oraz art. 34 ust. 1a ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107, ze zm.).

zmieniającej się sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej na terenach gmin i powiatów południowej i zachodniej części województwa i w rezultacie skłonił do podejmowania szybkich i skoordynowanych działań na szczeblu lokalnym. Wojewoda jako organ właściwy w zakresie zarządzania kryzysowego pozostawała w stałym kontakcie z władzami jednostek samorządu terytorialnego, na których terenie wystąpiło zagrożenie powodziowe. Działania podejmowane w każdej z faz zarządzania kryzysowego były odpowiedzią na eskalujące zagrożenie i miały na celu ochronę życia, zdrowia, mienia oraz infrastruktury niezbędnej dla zapewnienia kluczowych usług publicznych i były koordynowane osobiście przez Wojewodę. Powyższa koordynacja była realizowana poprzez spotkania z władzami samorządowymi, wideokonferencje, udział w posiedzeniach powiatowych zespołów zarządzania kryzysowego⁴⁹ oraz rekonesanse prowadzone w miejscach szczególnie zagrożonych i dotkniętych powodzią.

(akta kontroli str. 1983-1984)

W świetle jednoznacznych postanowień Planu, ogłaszanie stanów pogotowia i alarmu powodziowego przez burmistrzów i starostów poszczególnych gmin i powiatów nie zwalniało Wojewody z konieczności realizacji przyjętego modułu zadaniowego w sytuacji ziszczenia się do tego przesłanek. Jednocześnie oddawałoby to skalę ww. zjawiska oraz sprzyjało dotarciu przedmiotowych informacji do mieszkańców całego województwa i mogło wpłynąć m.in. na ich decyzje o unikaniu przemieszczania się w zagrożone rejony.

1.2. W Urzędzie nie zainicjowano rozesłania alertów RCB, pomimo uzyskiwania kolejnych informacji o zwiększaniu zrzutu wody ze zbiornika Nysa, mogącym spowodować zalanie m.in. pobliskich miejscowości. I tak:

a) Centrum Operacyjne Ochrony Przeciwpowodziowej⁵⁰ RZGW Wrocław 14 września 2024 r. o godzinie 16:41 przesłało m.in. do OUW informację o stopniowym zwiększeniu odpływu ze zbiornika Nysa i osiągnięcia maksymalnego dozwolonego zrzutu (tj. 400 m³/s) od godziny 18:00, do odwołania oraz wskazało, że w przypadku wystąpienia niekorzystnych warunków hydrologiczno-meteorologicznych, istniała możliwość zmiany zadysponowanego odpływu ze zbiornika⁵¹. O godzinie 17:18 ww. wiadomość została przekazana do PCZK w Brzegu, Opolu i Nysie.

b) O godzinie 21:53 Centrum Operacyjne poinformowało o planowanym od godziny 22:30 zwiększeniu zrzutu ze zbiornika Nysa do 600 m³/s oraz że „Może wystąpić ewentualne zagrożenie dla infrastruktury oraz zabudowań w miejscowościach: Kubice, Piątkowice, Więcmierzyce, Lasocice, Malerzowice, Głębocko, Kantorowice, Lewin Brzeski, Skorogoszcz” – wiadomość ta została przekazana o 21:57 do ww. PCZK, a dyżurny WCZK telefonicznie upewnił się, czy wiadomość e-mail została dostarczona i odczytana. O godzinie 22:16 Centrum Operacyjne przekazało, że od godziny 22:30 odpływ zostanie zwiększony powyżej dopuszczalnego, tj. do 500 m³/s, a od godziny 23:00 do 600 m³/s.

c) O godzinie 13:24 15 września 2024 r. Centrum Operacyjne poinformowało o zwiększeniu zrzutu wody ze zbiornika Nysa do 800 m³/s od godziny 14:00, a od

⁴⁹ Dalej: PZZK.

⁵⁰ Dalej: Centrum Operacyjne.

⁵¹ Dla zbiornika odpływ do 400 m³/s to odpływ dozwolony.

15:00 do 1000 m³/s. O godzinie 13:53 ww. wiadomość została przekazana do PCZK w Brzegu, Opolu i Nysie oraz do PSP.

d) WCZK wystąpiło z pytaniem: „W związku ze zwiększeniem odpływu do 1000,0 m³/s na zbiorniku Nysa proszę o pilne przekazanie prognozy fali wezbraniowej na rzece Nysa Kłodzka wraz z wizualizacją co może zostać zalane przy takim przepływie wody. Powyższe dane pomogą służbom w działaniach.”:

- o godzinie 14:04 do Biuro Prognoz Hydrologicznych we Wrocławiu. O 17:15 otrzymano odpowiedź: „z uwagi na konieczność stałego monitorowania i analizowania przebiegu sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej, skupiania uwagi na prognozach i ostrzeżeniach hydrologicznych, przekroczeniach stanów umownych i wielokrotnego powtarzania modelowania hydraulicznego i hydrologicznego, a także z powodu niepewności wyników dla części obszaru, aktualnie nie jesteśmy w stanie przygotować „wizualizacji” terenów zalanych. Prognozy przepływu i stanu wody dostępne są na stronie hydro.imgw.pl, monitor.imgw.pl, gdzie staramy się je na bieżąco aktualizować.”;

- o godzinie 15:26 do Centrum Operacyjnego. O godzinie 16:10 otrzymano odpowiedź: „W nawiązaniu do informacji przekazanej w dniu wczorajszym (w załączeniu) informujemy, że zagrożone są te same miejscowości tylko w większej skali, na większym obszarze - Może wystąpić ewentualne zagrożenie dla infrastruktury oraz zabudowań w miejscowościach: Kubice, Piątkowice, Więcmierzyce, Lasocice, Malerzowice, Głębocko, Kantorowice, Lewin Brzeski, Skorogoszcz.”. O godzinie 16:31 WCZK przekazał ww. odpowiedź do ww. PCZK oraz do PSP.

(akta kontroli str. 1375-1416, 1990-2055)

Wojewoda wyjaśniła m.in., że od 11 września 2024 r. do mieszkańców województwa były przesyłane każdego dnia alerty RCB o treści: „Uwaga! W nocy i jutro intensywne, nawalne opady deszczu. Możliwe podtopienia. Nie zbliżaj się do wezbranych rzek. Słuchaj poleceń służb”. Powiadamiano mieszkańców województwa o zagrożeniu, umieszczając alerty, ostrzeżenia oraz komunikaty w RSO. OUW zapewnił nieprzerwany obieg informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego i wspierał jednostki samorządu terytorialnego. Kierując się procedurami zawartymi w WPZK oraz korzystając z dostępnych narzędzi i kanałów komunikacyjnych na bieżąco informowano społeczeństwo o rozwoju sytuacji i możliwych zagrożeniach. We wskazanym okresie tj. od 14 do 16 września 2024 r. mieszkańcy Opolszczyzny, w tym ww. miejscowości, byli cyklicznie ostrzegani za pośrednictwem alertu RCB i wysyłanie kolejnego nie było wskazane z następujących względów:

1. Najmniejszy obszar jakim jest objęty Alert RCB to powiat. W związku z powyższym komunikat kierowany do kilku wybranych miejscowości na terenie danego powiatu i tak ostatecznie trafiłby do wszystkich osób przebywających na terenie całego powiatu tj. nyskiego i brzeskiego. W efekcie doprowadziłoby to do spotęgowania chaosu i paniki szczególnie na terenach, które nie były zagrożone.
2. Wcześniejsze ustalenia z RCB i doświadczenia wskazują, że wysyłanie alertu RCB w godzinach nocnych nie przynosi oczekiwanych efektów.
3. Władze samorządowe, działając w oparciu o procedury zawarte w powiatowych i gminnych planach zarządzania kryzysowego, z powodzeniem

informowały lokalne społeczności i nie zgłaszały potrzeby uruchomienia kolejnego alertu RCB.

(akta kontroli str. 1985-1989)

Stopniowe zwiększenie zrzutu wody ze zbiornika Nysa, nawet o 150% przekraczającego maksymalny, dozwolony poziom ww. zrzutu, istotnie wpływało na dotychczasowe zagrożenie dla obszarów województwa położonych poniżej tego zbiornika. Nie można przy tym z góry zakładać braku skuteczności alertu RCB z uwagi na porę nocną lub możliwości wywołania chaosu lub paniki, albowiem są to nieodłączne ryzyka alertów RCB, które jednak mogą być ograniczane poprzez odpowiednią treść poszczególnych alertów. Ponadto, analogicznie jak w poprzednim podpunkcie, prowadzenie akcji informacyjnej przez samorządy nie powinno stanowić usprawiedliwienia dla niewykorzystywania posiadanego przez Wojewodę w tym zakresie narzędzia, w sytuacji gdy opisane okoliczności obiektywnie uzasadniały skorzystanie z niego.

OCENA CZĄSTKOWA

Wojewoda aktywnie monitorował sytuację meteorologiczną i hydrologiczną poprzedzającą zdarzenia z września 2024 r. Zorganizowana w Urzędzie struktura zarządzania kryzysowego miała zapewnioną odpowiednią obsadę kadrową i infrastrukturę, umożliwiającą nieprzerwaną łączność i zasilanie. Opracowane i zatwierdzone dokumenty dotyczące zarządzania kryzysowego ujmowały zagadnienia dotyczące ryzyka wystąpienia powodzi oraz określały katalog i system działań poszczególnych uczestników zarządzania kryzysowego w przypadku ziszczenia się tego zagrożenia. Diagnozując ww. ryzyka Wojewoda posiadała aktualne informacje dotyczące m.in.: stanu technicznego infrastruktury hydrotechnicznej, jej możliwości służących zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu oraz zagrożeń mogących powstać w wyniku ich awarii. W Urzędzie dysponowano też aktualną i udokumentowaną wiedzą, zarówno w zakresie przygotowania zaplecza logistycznego na wypadek wystąpienia powodzi na terenie województwa, jak również w kwestii dostępności i charakteru miejsc służących ewentualnej ewakuacji ludności z terenów zagrożonych lub dotkniętych powodzią. W Urzędzie zapewniono przepływ informacji i ostrzeżeń dotyczących sytuacji na terenie województwa do jednostek samorządu terytorialnego i innych podmiotów zaangażowanych w zarządzanie kryzysowe. Nie wykorzystano jednak niektórych dostępnych narzędzi, aby o zaistniałej sytuacji informować opinię publiczną i zagrożonych mieszkańców, tj. nie ogłoszono stanów alarmowych pomimo ziszczenia się przesłanek przewidzianych w WPZK oraz nie rozesłano alertów RCB przy jednoczesnej wiedzy o stopniowo zwiększanym zrzucie wody ze zbiornika Nysa, przekraczającym maksymalny, dopuszczalny poziom co mogło powodować zalanie pobliskich miejscowości. Podjęto natomiast prawidłowe i rzetelne działania zmierzające do zapewnienia stosownym podmiotom niezbędnych sił i środków oraz usunięcia braków sprzętowych. Występowano m.in. o wsparcie, zarówno do Agencji Rezerw Strategicznych, Sił Zbrojnych RP, jednostek samorządu terytorialnego i innych podmiotów z terenów nieobjętych powodzią.

2. Działania związane z pomocą finansową i rzeczową poszkodowanym powodzią

Opis stanu faktycznego

2.1. Do 31 grudnia 2024 r., na usuwanie skutków powodzi, która miała miejsce we wrześniu 2024 r. Wojewoda przekazała jednostkom samorządu terytorialnego z województwa łącznie 543.289 tys. zł (z zaplanowanych 557.474 tys. zł⁵²).

Na zasiłki celowe przekazano łącznie 351.641 tys. zł (z zaplanowanych 361.480 tys. zł), w tym: zasiłki celowe po 8 tys. zł każdy – 81.864 tys. zł (z zaplanowanych 96.680 tys. zł); zasiłki celowe do 200 tys. zł – 201.776 tys. zł (z zaplanowanych 201.598 tys. zł⁵³); zasiłki celowe do 100 tys. zł każdy – 3.346 tys. zł (z zaplanowanych 3.227 tys. zł); zaliczki na ww. zasiłki celowe do 200 tys. zł – 51.995 tys. zł (z zaplanowanych 47.615 tys. zł); zaliczki na ww. zasiłki celowe do 100 tys. zł – 11.070 tys. zł (z zaplanowanych 10.770 tys. zł); koszty obsługi zasiłków celowych wyniosły 1.589 tys. zł (w zaplanowanej wysokości). Na wypłatę jednorazowych zasiłków powodziowych w wysokości do 2 tys. zł przekazano 65.115 tys. zł (z zaplanowanych 59.970 tys. zł), a na te w wysokości po 1 tys. zł przekazano 24.527 tys. zł (z zaplanowanych 28.700 tys. zł).

Pozostałe środki przekazane przez Wojewodę, przeznaczono na: akcję przeciwpowodziową – 72.430 tys. zł (z zaplanowanych 72.765 tys. zł); koszty poniesione przez komendy powiatowe PSP – 3.809 tys. zł (w zaplanowanej wysokości); odbudowę infrastruktury komunalnej – 12.642 tys. zł (w zaplanowanej wysokości); zasiłek losowy na cele edukacyjne – 1.632 tys. zł (z zaplanowanych 2.032 tys. zł); jednorazowy zasiłek losowy – 5.805 tys. zł (z zaplanowanych 5.743 tys. zł); nadzór budowlany – zakup wyposażenia siedziby ww. jednostki – 166 tys. zł (w zaplanowanej wysokości); ekwiwalenty OSP – 3.159 tys. zł (z zaplanowanych 3.139 tys. zł); pieczę zastępczą – odbudowę zniszczonej infrastruktury – 448 tys. zł (z zaplanowanych 5.079 tys. zł). Ponadto, ww. środki przeznaczono na: żłobki na terenie gmin poszkodowanych – 625.094 tys. zł (w zaplanowanej wysokości); jednorazowy dodatek do wynagrodzenia w wysokości po 2 tys. zł – 703.603 tys. zł (w zaplanowanej wysokości); inspekcję sanitarną – usuwanie skutków powodzi – 330 tys. zł (z zaplanowanych 367 tys. zł); koszty poniesione przez Komendę Wojewódzką PSP w wysokości 252.790 (tj. w zaplanowanej wysokości). Zadysponowane środki były przyznane do dyspozycji Wojewody ustawą budżetową na 2024 r., z rezerwy Wojewody (dwukrotne uruchomienie) oraz 80 decyzjami Ministra Finansów. Wojewoda

⁵² Środki pochodziły z budżetu państwa (przyznane ustawą budżetową na 2024 r. oraz z rezerwy celowych przyznanych decyzjami Ministra Finansów).

⁵³ W przypadku zwrotu środków przez gminy (z powodu zwrotu dofinansowania z tytułu nienależnie przyznanej pomocy lub przyznanej w nadmiernej wysokości), Wojewoda przeznaczał je na realizację poszczególnych zadań, tj. kolejne wypłaty środków na podstawie wniosków gmin.

w okresie od 19 września 2024 r. do 31 grudnia 2024 r. przekazywała środki do jednostek samorządu terytorialnego 69 razy.

Od 1 stycznia do 30 czerwca 2025 r., na usuwanie skutków powodzi, która miała miejsce we wrześniu 2024 r. Wojewoda przekazała łącznie 90.844 tys. zł (z zaplanowanych 119.555 tys. zł).

Na zasiłki celowe przekazano łącznie 70.960 tys. zł (z zaplanowanych 79.300 tys. zł), w tym: zasiłki celowe po 8 tys. zł każdy – 7.264 tys. zł (z zaplanowanych 1.685 tys. zł); zasiłki celowe do 200 tys. zł – 49.429 tys. zł (z zaplanowanych 49.379 tys. zł); zasiłki celowe do 100 tys. zł – 6.325 tys. zł (w zaplanowanej wysokości); zaliczki na ww. zasiłki celowe do 200 tys. zł – 5.771 tys. zł (z zaplanowanych 5.740 tys. zł); zaliczki na ww. zasiłki celowe do 100 tys. zł – 1.850 tys. zł (w zaplanowanej wysokości); koszty obsługi zasiłków celowych wyniosły 320 tys. zł (tj. w zaplanowanej wysokości). Na wypłatę jednorazowych zasiłków powodziowych w wysokości do 2 tys. zł przekazano 1.236 tys. zł (z zaplanowanych 1.558 tys. zł), a na te w wysokości po 1 tys. zł przekazano 2.274 tys. zł (z zaplanowanych 2.500 tys. zł).

Pozostałe środki przekazane przez Wojewodę, przeznaczono na: akcję przeciwpowodziową – 15.893 tys. zł (z zaplanowanych 24.909 tys. zł); jednorazowy zasiłek losowy – 390 tys. zł (w zaplanowanej wysokości); ekwiwalenty OSP – 91 tys. zł (w zaplanowanej wysokości). Zadsponowane środki były przyznane do dyspozycji Wojewody ustawą budżetową na 2025 r. oraz 49 decyzjami Ministra Finansów. Wojewoda w okresie od 7 stycznia 2025 r. do 30 czerwca 2025 r. przekazywała środki do jednostek samorządu terytorialnego 114 razy. Nie wydatkowano środków na odbudowę infrastruktury komunalnej, na co uprzednio zaplanowano 10.806 tys. zł. Według stanu na 30 czerwca 2025 r. nie wydatkowano środków na zasiłki celowe po 8 tys. zł (zaplanowano 300 tys.).

(akta kontroli str. 1549-1552, 1596-1607, 1646-1651, 1907-1944, 1962-1974)

We wrześniu 2024 r. Wojewoda złożyła do Ministra Finansów 12 wniosków o uruchomienie środków publicznych o łącznej wartości 151.195 tys. zł. W 10 przypadkach środki przyznawano tego samego lub następnego, a w pozostałych trzy i sześć dni od wniosku. W październiku złożono 13 wniosków na kwotę 83.383 tys. zł – środki przyznawano od jednego do 10 dni od złożenia wniosku. Z kolei 34 wnioski na łączną kwotę 299.706 tys. zł złożone w listopadzie 2024 r. rozpatrywano w ciągu od jednego do 15 dni⁵⁴. W grudniu, 26 wniosków opiewających na łączną kwotę 14.566, zostało rozpatrzonych w terminie pomiędzy dwoma a 10 dniami. W styczniu, osiem wniosków na kwotę 51.455 tys. zł rozpatrywano od czterech do dziesięć dni, w lutym 11 wniosków na kwotę 8.157 tys. zł rozpatrywano od dwóch do 14 dni. Pięć wniosków w marcu na kwotę 14.788 tys. zł rozpatrywano od trzech do 12 dni, w kwietniu 11 wniosków na kwotę 24.340 tys. zł rozpatrywano od dwóch do 14 dni. W maju złożono pięć wniosków, na kwotę 490 tys. zł i zostały one rozpatrzone w ciągu od dwóch do

⁵⁴ Wystąpił jeden przypadek rozpatrywania wniosku 15 dni – wniosek 85/16.4143.1.518.2024.WMF-A na kwotę 73 tys. zł złożono 28 października 2024 r., środki przyznano i przekazano 12 listopada 2024 r.

dziwięciu dni. Dziewięć czerwcowych wniosków na kwotę 20.024 tys. zł zostało rozpatrzonych w ciągu od pięciu do 14 dni.

(akta kontroli str. 1907-1951)

Wojewoda wyjaśniła m.in., że za główną przyczynę zapotrzebowania środków finansowych na 2025 r. należy uznać kontynuację zadań z 2024 roku, które nie mogły zostać wykonane w całości z uwagi na niewystarczający czas na realizację zadań (zakończenie roku budżetowego), zmienne warunki pogodowe (okres jesienno-zimowy), które przyczyniły się do przymusowego przerwania prac, czy też braku możliwości realizacji założonych prac przez wykonawców usług i dostaw – problemy kadrowe wykonawców. Dodatkowo, poszkodowani w powodzi mieszkańcy, w związku z koniecznością wykonywania remontów w swoich domach/mieszkaniach, systematycznie opróżniali swoje lokale, co również wydłużyło czas odbierania, wywozu i utylizacji odpadów. W 2025 r. środki finansowe w głównej mierze zostały zapotrzebowane na zadania dotyczące odpadów i zakwaterowania poszkodowanych mieszkańców, którzy nie mogli przebywać w swoich mieszkaniach/domach oraz dla służb, które wspierały działania pomocowe. Dyrektor Wydziału Pomocy Społecznej OUW wyjaśnił m.in., że zapotrzebowanie na środki w 2025 r. wynikało głównie z wydłużenia terminu na składanie wniosków o przyznanie zasiłków powodziowych i celowych przez poszkodowane rodziny oraz nierozpatrzenia przez ośrodki pomocy społecznej wniosków złożonych przez poszkodowane rodziny w 2024 r.

(akta kontroli str. 1962-1974)

Wojewoda wyjaśniła, że nie było przypadków odrzuconych wniosków złożonych przez Wydział Polityki Społecznej OUW, natomiast w przypadku wniosków składanych przez WBiZK, przypadki odrzuconych wniosków dotyczyły zmiany finansowania zadań i były przekierowane do wydziałów odpowiadających merytorycznie za te wnioskowane zadania.

(akta kontroli str. 1964)

W umowach zawartych pomiędzy OUW a jednostkami samorządu terytorialnego wskazano, że niewykorzystane środki będą zwracane na rachunek Wojewody. Wojewoda wyjaśniła, że głównymi przyczynami zwrotów środków w 2024 r., były: niewystarczający czas na realizację zadań (zakończenie roku budżetowego); niższe, niż pierwotnie zakładano, wartości dostaw i usług; zmniejszenie zakresu wykonywanych prac; brak możliwości przerobu założonych prac przez wykonawców usług i dostaw; problemy kadrowe wykonawców. W przypadku zwrotu środków przez gminy, Wojewoda w trakcie roku budżetowego przeznaczała środki na realizację poszczególnych zadań, tj. kolejne wypłaty środków na podstawie wniosków gmin. Natomiast zwroty środków po upływie roku budżetowego, przyznanych w 2024 r., zgodnie z obowiązującymi przepisami, były zwracane na rachunek centralny Ministra Finansów.

(akta kontroli str. 1907-1951, 1962-1974)

Wojewoda wyjaśniła ponadto, że za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej, na bieżąco monitorowano przebieg postępowania w związku ze składanymi wnioskami o zasiłki doraźne i remontowo-budowlane oraz stan środków przekazywanych ośrodkom pomocy społecznej przez gminy na wypłatę

przedmiotowych zasiłków i wypłatę tych środków osobom uprawnionym. Sprawozdania w zakresie zasiłków dla poszkodowanych rodzin w okresie od 25 października 2024 r. do 31 stycznia 2025 r. były uzupełniane przez pięć dni w tygodniu, od lutego do kwietnia 2025 r. przez dwa dni w tygodniu, a od maja 2025 r. do chwili obecnej raz w tygodniu.

Monitorowaniu wykorzystania środków służyły również sprawozdania jednostek samorządu terytorialnego, do których wytyczne zostały zawarte w umowach i korespondencji⁵⁵ z gminami oraz w piśmie skierowanym do powiatów. Sprawozdania były składane za pośrednictwem ww. Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Wojewoda wyjaśniła m.in., że wytyczne były co do zasady przestrzegane, tj. sprawozdania składane przez jednostki samorządu terytorialnego były przygotowywane zgodnie z wzorami i zaleceniami zawartymi w umowie i korespondencji, a ewentualne opóźnienia w ich składaniu wynikały z uzasadnionych sytuacji, np. braków kadrowych w gminach lub ośrodkach pomocy społecznej w relacji do liczby zadań koniecznych do zrealizowania, kulminacji terminowych, obligatoryjnych zadań do realizacji, (nie tylko powodziowych). Wojewoda podkreśliła, że zgodnie z wzorem, ww. sprawozdania były przekazywane w podziale na pozycje rezerwy. Ewentualne korekty nie wynikały z działań jednostek samorządu terytorialnego, a jedynie uzupełnienia danych m.in. liczby beneficjentów pomocy.

(akta kontroli str. 1882-1906, 1962-1974)

2.2. Komisje Wojewody ds. szacowania szkód w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnych spowodowanych skutkami niekorzystnych zjawisk atmosferycznych na terenie województwa⁵⁶ składały się z przedstawicieli: ośrodka doradztwa rolniczego, izby rolniczej oraz urzędów miejskich (gmin). Zadaniem komisji było oszacowanie, poprzez lustrację na miejscu oraz badanie dokumentów, zakresu i wysokości szkód powstałych w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, tj. uprawach rolnych, środkach trwałych, zwierzętach gospodarskich. Protokoły z oszacowania zakresu i wysokości szkód były przekazywane Wojewodzie w dwóch egzemplarzach, w celu ich weryfikacji oraz potwierdzenia wystąpienia szkód. Potwierdzony egzemplarz protokołu był następnie odsyłany do właściwego terytorialnie urzędu miejskiego (gminy), a następnie przekazywany producentowi rolnemu. Protokół ten stanowił podstawę do ubiegania się przez producenta rolnego o wsparcie.

Ww. komisja Wojewody ustaliła, że w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych na terenie województwa ucierpiało łącznie 1.413 gospodarstw rolnych, w 39 gminach. Łączna powierzchnia upraw dotkniętych klęską to 10.424 hektary. Wartość upraw dotknięta klęską to 77.726.522 zł, natomiast szacunkowa wartość strat ogółem w rolnictwie wyniosła 93.775.455 zł.

⁵⁵ PS.I.0442.19.2024.AS i PS.I.0442.19.2024.AS z 24 października 2024 r.; PS.I.6356.43.2024.KG z 21 listopada 2024 r.; PS.I.6356.43.2024.KG z 11 grudnia 2024 r.

⁵⁶ Powołane zarządzeniem Wojewody nr 92/24 z 19 czerwca 2024 r., a których skład został zmieniony zarządzeniem Wojewody nr 150/24 z 11 października 2024 r.

Wojewoda wyjaśniła, że w zakresie infrastruktury komunalnej, z ramienia Wojewody nie były ustalane i szacowane straty po powodzi. Starty ustala i szacuje komisja powołana przez właściwą jednostkę samorządu terytorialnego. Z ramienia Wojewody została natomiast powołana Wojewódzka komisja ds. weryfikacji strat w infrastrukturze jednostek samorządu terytorialnego powstałych w wyniku zdarzeń noszących znamiona klęski żywiołowej. Ww. wojewódzka komisja pozyskiwała informacje od jednostek samorządu terytorialnego, zatem nie dysponowała danymi dotyczącymi strat w zakresie gospodarki wodnej (właściwe Wody Polskie), drogowej (drogi krajowe – właściwa Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad). Straty poniesione w wyniku powodzi we wrześniu 2024 r. obejmowały, w zakresie: dróg 250 km (1 mld zł); obiektów inżynierskich 298 szt. (414,7 mln zł); sieci kanalizacyjnej sanitarnej 1,48 km (5,5 mln zł); sieci kanalizacyjnej deszczowej 0,2 km (490 tys. zł); sieci wodociągowej 21,5 km (39,5 mln zł); stacji uzdatniania wody 17 szt. (41,1 mln zł); oczyszczalni ścieków dziewięć szt. (119,4 mln zł); obiekty, urządzenia sieci kanalizacyjnej i wodociągowej 38 szt. (48,6 mln zł).

(akta kontroli str. 1449-1539)

W związku z trwającym szacowaniem szkód nawiązano współpracę z Opolską Okręgową Izbą Inżynierów Budownictwa, w ramach której wsparto gminne komisje szacujące straty w budynkach mieszkalnych i gospodarczych, spowodowanych powodzią z września 2024 r., w celu udzielenia poszkodowanym wsparcia finansowego. Wydział Infrastruktury i Nieruchomości OUW przekazywał⁵⁷ jednostkom samorządu terytorialnego województwa opolskiego listę rzeczoznawców i osób uprawnionych, które zgłosiły się do prac w zespołach specjalistów, ekspertów i doradców w zakresie usuwania skutków powodzi, sporządzania ocen i opinii. Wojewoda wyjaśniła, że *prace nadzoru budowlanego były koordynowane przez Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego, a obiekty były oceniane przez oddelegowanych pracowników powiatowych i wojewódzkich nadzorów budowlanych z terenu całego kraju.*

(akta kontroli str. 1540-1548, 1655-1717)

WBiZK wskazał, że w wyniku powodzi we wrześniu 2024 r., na terenie województwa zginęły trzy osoby. Zarówno Urząd, jak i Komenda Wojewódzka Policji w Opolu, Opolskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Centrum Powiadamiania Ratunkowego nie prowadziły statystyk dotyczących osób rannych w wyniku powodzi. Zebranie ww. danych wymagałoby analizy wszystkich wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego oraz wglądu do dokumentacji medycznej pacjentów.

W wyniku powodzi we wrześniu 2024 r., na terenie województwa, zostało zniszczonych lub uszkodzonych: 4326 budynków i lokali mieszkalnych; 358 budynków gospodarczych; 1802 budynki i budowle znajdujące się w zasobie jednostek samorządu terytorialnego.

(akta kontroli str. 1449-1539, 1976-1978)

⁵⁷ Sprawa IN.I.6355.2.2024.GG – pisma z 20 i 24 września 2024 r.

Wojewoda nie zarządzała ewakuacji ludności. Łącznie ewakuowano na terenie województwa 2.838 osób, z ośmiu powiatów. W powiecie brzeskim, 15 i 16 września 2024 r., z gmin: Brzeg, Grodków, Olszanka, Lubsza, Lewin Brzeski ewakuowano 616 osób. Ewakuowani w większości powrócili do miejsc zamieszkania we własnym zakresie, po przejściu fali powodziowej. W powiecie opolskim, od 14 do 16 września ewakuowano 10 osób z gmin Popielów i Tułowice. W powiecie prudnickim, w tym samym okresie ewakuowano 462 mieszkańców z gmin: Prudnik, Głogówek, Biała, Lubrza. Z powiatu krapkowickiego, 17 września 2024 r., ewakuowano 77 osób z gmin: Walce, Zdieszowice, Strzeleczy. Od 16 do 17 września, z powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego ewakuowano 53 osoby z gmin Bierawa i Reńska Wieś, a z powiatu głubczyckiego, ewakuowano 14 września 2024 r. 88 osób z gmin Branice i Głubczyce. Z powiatu nyskiego ewakuowano mieszkańców gmin: Głuchołazy, Otmuchów, Łambinowice, Korfantów, Paczków, Nysa. Brak było precyzyjnych danych o liczbie i czasie ewakuacji.

Na 15 maja 2025 r. część osób nadal przebywała poza miejscem stałego zamieszkania, przy czym osobom powracającym do tych miejsc był zapewniony transport do miejsca stałego pobytu.

(akta kontroli str. 1557-1565, 1623-1626)

2.3. Województwo otrzymało w 2024 roku z rezerwy celowej „Przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych” (cz. 83 poz. 4), środki finansowe na pomoc doraźną oraz na remont lub odbudowę budynków mieszkalnych zniszczonych w wyniku powodzi z września 2024 r. w wysokości 54.388 tys. zł. Do 31 grudnia 2024 r. wypłacono 54.349 tys. zł, 39 tys. zł nie pobrano lub zwrócono do budżetu państwa. Ww. środki z rezerwy wydatkowano na: doposażenie techniczne oraz zakup i wymiana zużytego lub wyeksploatowanego sprzętu, związane z przeciwdziałaniem i usuwaniem skutków klęsk żywiołowych poniesionych przez jednostki organizacyjne PSP (48 tys. zł); pomoc bezpośrednią dla ludności – zasiłki celowe z tytułu klęsk żywiołowych (54.301 tys. zł). Na terenie 33 gmin: 5.458 rodzinom wypłacono pomoc doraźną po 8 tys. zł na zaspokojenie podstawowych potrzeb w łącznej wysokości 43.524 tys. zł; pięciu rodzinom wypłacono pomoc na remont albo odbudowę (po 8 tys. zł) w łącznej wysokości 40 tys. zł; 4.930 rodzinom wypłacono zasiłek powodziowy do 2 tys. zł, w łącznej wysokości 9.860 tys. zł; 13 rodzin otrzymało pomoc na remont albo odbudowę budynków (do 200 tys. zł) w łącznej wysokości 877 tys. zł.

Województwo otrzymało w 2024 roku z rezerwy celowej „Przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych” (cz. 83 poz. 77), środki finansowe na pomoc doraźną oraz na remont lub odbudowę budynków mieszkalnych zniszczonych w wyniku powodzi z września 2024 r., w wysokości 180.190 tys. zł. Do 31 grudnia 2024 r. wypłacono 169.073 tys. zł, 6.118 tys. zł nie pobrano lub zwrócono do budżetu państwa. Ww. środki z rezerwy wydatkowano na: „Akcja przeciwpożarowa i usuwanie skutków powodzi w JST (zgodnie z pismem znak: DOLiZK-WUSKŻ.7740.36.2024 z dnia 25.10.2024 r. plus ekwiwalent dla strażaków)” (42.222 tys. zł); pomoc bezpośrednią dla ludności – zasiłki celowe z tytułu klęsk żywiołowych (126.851 tys. zł). Ponadto, 19 gmin otrzymało środki na pokrycie kosztów prowadzenia akcji przeciwpowodziowych i usuwania skutków powodzi. Na terenie 33 gmin: 369 rodzinom wypłacono pomoc doraźną po 8 tys.

zł na zaspokojenie podstawowych potrzeb w łącznej wysokości 2.935 tys. zł; jednej rodzinie wypłacono pomoc na remont albo odbudowę w wysokości po 8 tys. zł; 24.536 rodzinom wypłacono zasiłek powodziowy do 2 tys. zł, w łącznej wysokości 47.433 tys. zł; 13.700 rodzinom wypłacono zasiłki powodziowe powiększone o 1 tys. zł, w łącznej wysokości 13.700 tys. zł; 1.045 rodzin otrzymało pomoc na remont albo odbudowę budynków (do 200 tys. zł) w łącznej wysokości 67.390 tys. zł; 20 rodzin otrzymało pomoc do 100 tys. zł na remont albo odbudowę budynków gospodarczych, w łącznej wysokości 385 tys. zł.

Województwo otrzymało w 2024 roku z rezerwy celowej „Przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych” (cz.83 poz.78), środki finansowe na pomoc doraźną oraz na remont lub odbudowę budynków mieszkalnych zniszczonych w wyniku powodzi z września 2024 r. w wysokości 130.608 tys. zł. Do 31 grudnia 2024 r. wypłacono 118.874 tys. zł, 11.734 tys. zł nie pobrano lub zwrócono do budżetu państwa. Ww. środki z rezerwy wydatkowano na: „Akcja przeciwpożarowa i usuwanie skutków powodzi w JST (zgodnie z pismem znak: DOLiZK-WUSKŻ.7740.36.2024 z dnia 25.10.2024 r. plus ekwiwalent dla strażaków)” (16.001 tys. zł); rekompensatę za przedłużony czas służby funkcjonariuszy PSP, którzy pełnili służbę na terenach powodzi z września 2024 r. (3.062 tys. zł); zasiłki dla dzieci i uczniów poszkodowanych w wyniku powodzi z września 2024 r. (9 tys. zł); pomoc bezpośrednią dla ludności – zasiłki celowe z tytułu klęsk żywiołowych (99.802 tys. zł). Ponadto, 19 gmin otrzymało środki na pokrycie kosztów prowadzenia akcji przeciwpowodziowych i usuwania skutków powodzi (13.082 tys. zł), a 12 jednostek samorządu terytorialnego otrzymało środki na rekompensaty za przedłużony czas służby funkcjonariuszy powiatowych albo miejskich jednostek PSP, którzy pełnili służbę w okresie od 13 września 2024 r. do 31 października 2024 r. (2.809 tys. zł). Jedna gmina otrzymała 9 tys. zł na zasiłki dla dzieci i uczniów poszkodowanych w wyniku powodzi z września 2024 r. Na terenie 33 gmin: 218 rodzinom wypłacono pomoc doraźną po 8 tys. zł na zaspokojenie podstawowych potrzeb w łącznej wysokości 1.802 tys. zł; trzem rodzinom wypłacono pomoc na remont albo odbudowę (po 8 tys. zł) w łącznej wysokości 24 tys. zł; 1.658 rodzin otrzymało pomoc na remont albo odbudowę budynków (do 200 tys. zł) w łącznej wysokości 96.759 tys. zł; 60 rodzin otrzymało pomoc do 100 tys. zł na remont albo odbudowę budynków gospodarczych, w łącznej wysokości 1.217 tys. zł.

Województwo otrzymało w 2024 roku z rezerwy celowej „Przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych” (cz. 83 poz. 79), środki finansowe na pomoc doraźną oraz na remont lub odbudowę budynków mieszkalnych zniszczonych w wyniku powodzi z września 2024 r. w wysokości 183.665 tys. zł. Do 31 grudnia 2024 r. wypłacono 123.975 tys. zł, 59.690 tys. zł nie pobrano lub zwrócono do budżetu państwa. Ww. środki z rezerwy wydatkowano na: odbudowę infrastruktury komunalnej samorządów w wysokości 12.591 tys. zł; „Akcja przeciwpożarowa i usuwanie skutków powodzi w JST (zgodnie z pismem znak: DOLiZK-WUSKŻ.7740.36.2024 z dnia 25.10.2024 r. plus ekwiwalent dla strażaków)” (3.271 tys. zł); zasiłki dla dzieci i uczniów poszkodowanych w wyniku powodzi z września 2024 r. w wysokości 3.887 tys. zł; dodatek do wynagrodzenia dla pracowników socjalnych w wysokości 552 tys. zł; dotację dla gmin na pokrycie kosztów wypłaty zasiłków (0.5%) w wysokości 1.536 tys. zł; pomoc bezpośrednią dla ludności – zasiłki celowe z tytułu klęsk

żywiolowych (102.137 tys. zł). Dwie gminy otrzymały środki na odbudowę zniszczonej infrastruktury komunalnej. Dziewięć gmin i trzy powiaty otrzymały środki na pokrycie kosztów prowadzenia akcji przeciwpowodziowych i usuwania skutków powodzi. Ponadto, 20 gmin otrzymało środki na zasiłki dla dzieci i uczniów poszkodowanych w wyniku powodzi z września 2024 r., 33 gminy dotację na pokrycie kosztów wypłaty zasiłków (0.5%) a 53 jednostki samorządu terytorialnego dodatek do wynagrodzenia dla pracowników socjalnych. Na terenie 33 gmin: 731 rodzinom wypłacono pomoc doraźną po 8 tys. zł na zaspokojenie podstawowych potrzeb w łącznej wysokości 5.850 tys. zł; 9.462 rodzinom wypłacono zasiłki powodziowe powiększone o 1 tys. zł, w łącznej wysokości 9.462 tys. zł; 1.309 rodzin otrzymało pomoc na remont albo odbudowę budynków (do 200 tys. zł) w łącznej wysokości 77.066 tys. zł; 254 rodziny otrzymały pomoc do 100 tys. zł na remont albo odbudowę budynków gospodarczych, w łącznej wysokości 9.759 tys. zł.

(akta kontroli str. 1907-1951)

Na podstawie art. 25 ust. 1 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, w oparciu o zapotrzebowania składane przez władze powiatowe i gminne, w tym również zapotrzebowania telefoniczne, Wojewoda zawnioskowała o użycie pododdziałów Wojsk Obrony Terytorialnej do prowadzenia działań w ramach akcji przeciwpowodziowej na terenie powiatu nyskiego, od 13 września 2024 r.

(akta kontroli str. 1612-1622)

Wojewoda, w zakresie trudności w udzielaniu pomocy powodzianom wyjaśniła m.in., że *problem braków kadrowych w gminach najbardziej dotkniętych powodzią we wrześniu 2024 r. był oczywisty. Sygnały od władarzy gmin i kierownictwa ośrodków pomocy społecznej o niewystarczającym stanie zatrudnienia pracowników socjalnych w stosunku do osób wymagających wsparcia, a także nałożonych na pracowników dodatkowych obowiązkach były zgłaszane, głównie telefonicznie lub podczas spotkań i narad*, przy czym trzy gminy zwróciły się pisemnie o wsparcie⁵⁸. Od 16 września 2024 r. Wydział Pomocy Społecznej OUW podejmował działania mające na celu szczegółowe rozeznanie potrzeb wszystkich gmin dotkniętych powodzią w zakresie: liczby potrzebnych pracowników socjalnych; czasu wsparcia; liczby potrzebnych innych pracowników; wykazu prac, do których są potrzebni pracownicy; zakresu wyposażenia pracowników delegowanych do pomocy. Na 32 gminy, do 28 września 2024 r., potrzeby kadrowe zgłosiło pięć: Głuchołazy, Lewin Brzeski, Nysa, Paczków i Prudnik.

Zastępca Dyrektora WBiZK wyjaśnił m.in., że *Wojewoda, mając na względzie skalę zniszczeń w związku z sytuacją powodziową, wychodząc naprzeciw potrzebom ośrodków pomocy społecznej wystosował apele w sprawie wsparcia kadrowego ośrodków pomocy społecznej w gminach dotkniętych powodzią*. Ww. apele zostały skierowane zarówno do wojewodów województw, na obszarze których nie wprowadzono stanów klęski żywiołowej, jak również do: wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, wójtów, starostów, dyrektorów i kierowników ośrodków

⁵⁸ Burmistrzowie Głuchołaz i Nysy oraz Sekretarz Lewina Brzeskiego.

pomocy społecznej, miejskich ośrodków pomocy rodzinie i centrów usług społecznych z terenów województwa.

Działania prowadzone przez Wydział Pomocy Społecznej OUW polegały głównie na: bieżącym monitorowaniu skali problemów; przekazywaniu informacji o potrzebach kadrowych do innych gmin i województw; gromadzeniu danych, w zakresie otrzymanych zgłoszeń gotowości do udzielenia wsparcia przez inne gminy i województwa; przekazywanie informacji do ośrodków pomocy społecznej w celu nawiązania przez te jednostki bezpośredniego kontaktu i dalszej współpracy.

(akta kontroli str. 126-130, 1612-1622, 1655-1717)

2.4. Ocena efektów działań na terenie województwa była dokonywana z uwzględnieniem wielkości środków oraz liczby osób, którym udzielono pomocy, tj. na podstawie danych zawartych w składanych sprawozdaniach. W zakresie usuwania skutków powodzi w wyrządzonych w infrastrukturze komunalnej, w OUW gromadzono dane dotyczące liczby odbudowanych obiektów oraz poniesionych nakładów. Zbierano informacje o liczbie dzieci i uczniów poszkodowanych w wyniku powodzi, które otrzymały wsparcie oraz analizowano liczbę rodzin, którym wypłacono zasiłki związane z usuwaniem skutków powodzi. Wojewoda pozyskała również od gmin wiedzę w przedmiocie wysokości wypłaconych członkom OSP ekwiwalentów za uczestniczenie w działaniu ratowniczym związanym z powodzią.

Wojewoda wyjaśniła, że *oceny efektów działań prowadzonych na terenie województwa w zakresie wypłat zasiłków dla poszkodowanych w powodzi z września 2024 r. dokonano z uwzględnieniem wielkości środków przeznaczonych na wypłaty tych zasiłków. Wojewoda ma wiedzę na temat efektów zadań realizowanych przez gminy w postaci m.in. liczby rodzin, którym wypłacono zasiłki. Nie odnotowano trudności dotyczących oceny efektywności.*

(akta kontroli str. 1962-1974)

2.5. Urząd ponosił w 2024 r.⁵⁹ wydatki na działania prowadzone w celu pomocy poszkodowanym przez powódź w dorzeczu Odry w 2024 r. Z budżetu OUW uzupełniano stany magazynowe i zakupywano sprzęt, m.in.: rękawice, worki big-bag, taczki, kalosze, szczotki ulicówki, ściągaczki, łopaty, wodery, spodniobuty, worki, zapory przeciwpowodziowe, latarki i maszty oświetleniowe. Łączna wartość ww. wydatków wyniosła 445 tys. zł.

(akta kontroli str. 1975)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Wojewoda prawidłowo i rzetelnie podejmowała działania na rzecz szybkiego pozyskania środków i niezwłocznej ich dystrybucji w celu walki z powodzią i usuwania jej skutków, w szczególności wsparcia osób nią poszkodowanych. Aktywnie zabiegała o pomoc dla poszkodowanych samorządów, wobec pojawiających się problemów w obsłudze wniosków i wypłacaniu środków

⁵⁹ Do 30 czerwca 2025 r. przedmiotowych wydatków nie ponoszono.

mieszkańcom – zarówno w zakresie szacowania strat, jak również w zakresie braków kadrowych jednostek obsługujących. Procedowanie wniosków i sprawozdawczość odbywały się zgodnie z przekazanymi w tym zakresie wytycznymi.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wnioski

Zapewnienie pełnego i niezwłocznego przekazywania ludności informacji o zagrożeniach i istotnych zmianach w tym zakresie, przy wykorzystaniu posiadanych przez Wojewodę narzędzi, adekwatnych do zaistniałej sytuacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o wykonaniu wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 27 listopada 2025 r.

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Poznaniu

Kontroler

Tomasz Juskiewicz
starszy inspektor k.p.

/podpisano elektronicznie/

Dyrektor

Karolina Wirszyć-Sitkowska

/podpisano elektronicznie/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonała p.o. Dyrektor Wielkopolskiej Delegatury NIK w Poznaniu Karolina Wirszyć-Sitkowska.

/podpisano elektronicznie/